

Kadernota 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Algemeen	4
1. Inleiding.....	5
Uitgangspunten en perspectief	8
2.1 Uitgangspunten programmabegroting 2024-2027	9
2.2 Financieel perspectief	11
Overzicht.....	13
3. Overzicht per programma	14
3.1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	14
3.2 Openbare Ruimte	17
3.3 Economie, recreatie en toerisme	28
3.4 Onderwijs	29
3.5 Sport en cultuur	31
3.6 Sociaal domein	33
3.7 Milieu.....	35
3.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	39
3.9 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien	43
Overig	47
4.1 Investerings	48
4.2 Incidentele baten en lasten.....	59

Algemeen

1. Inleiding

Inleiding

Hierbij bieden wij u de kadernota 2024 aan. Deze kadernota markeert de start van het begrotingsjaar 2024 van onze gemeente. Het raadsprogramma dRaad, de coalitieverklaring en het al in 2023 vastgestelde beleid vormen de kaders voor deze nota. De gevolgen van de meicirculaire zijn nog niet in deze kadernota verwerkt. Hierover informeren wij u via een afzonderlijke raadsinformatiebrief.

Een krachtige gemeente gericht op samenwerking

De gemeente Land van Cuijk wil een moderne gemeente zijn die tijdig anticipeert op behoeften van inwoners en ondernemers en met hen samenwerkt waar dat kan. Een bestuurlijk krachtige gemeente, die kan inspelen op de huidige en toekomstige complexe opgaven. Een gemeente die financieel solide is en beschikt over een robuuste ambtelijke organisatie. Een gemeente die een sterke positie in de regio heeft en een goede partner is voor andere gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Stappen vooruit

Sinds de start van onze nieuwe gemeente zetten we gezamenlijk mooie stappen vooruit om deze ambities waar maken. We stellen diverse (beleids)visies op, maken samen met inwoners mooie plannen en harmoniseren beleid en regelgeving uit onze voormalige gemeenten. De (financiële) vertaling van deze inspanningen vindt u terug in deze kadernota.

Hierin kunt u de volgende bestuurlijke accenten herkennen:

- **Omgevingsvisie; bouwstenen voor de fysieke leefomgeving**

Onze doelen en ambities voor de fysieke leefomgeving leggen we vast in de omgevingsvisie. Deze visie is klaar in 2024 en biedt een doorkijk naar 2040. De omgevingsvisie omvat belangrijke thema's zoals wonen, mobiliteit, landbouw en natuur, economie en toerisme, samenleving, gezondheid en water. Voor deze thema's worden ook afzonderlijke visies en uitvoeringsplannen opgesteld. De omgevingsvisie zorgt voor de samenhang tussen deze thema's en biedt een integrale blik op de fysieke leefomgeving van ons grondgebied.

Integrale kansen benutten

Het opstellen van visies en uitvoeringsplannen doen we samen met inwoners, ondernemers en partners. Hierbij benutten we de integrale kansen die de vorming van de verschillende visies biedt. Zo hebben we in de visievorming voor wonen ook aandacht voor zorg, voorzieningen en mobiliteit. En zorgen we ervoor dat onze visie op mobiliteit aansluit bij onze ambities op het gebied van duurzaamheid, wonen en economie.

- **Transitie landelijk gebied**

Binnen onze belangrijke opgaven helpt datagedreven werken om richting te geven aan de gewenste ontwikkelingen. Een mooi voorbeeld is de opgave 'Transitie landelijk gebied'. Om een compleet beeld van de huidige staat van de natuur, de kwaliteit van onze lucht en bodem en het aantal bestaande bedrijven te krijgen, analyseren en duiden we bestaande en nieuwe data. Op basis van deze bevindingen komen we tot de benodigde concrete acties.

- **Duurzaamheid als rode draad**

Duurzaamheid is voor ons van belang op verschillende terreinen. Bijvoorbeeld voor ons gemeentelijk vastgoed. We vinden het belangrijk om het vastgoed goed en duurzaam te onderhouden. Alleen zo kunnen we de waarde behouden en het gebruik voor de toekomst garanderen. Daar willen we op investeren. Maar verduurzaming raakt ook thema's als klimaatadaptatie of het vervangen van gemeentelijke vervoersmiddelen die rijden op fossiele brandstoffen.

- **Samenleving voor jong en oud**

De vele verenigingen en hun vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving. Daarom investeren wij in faciliteiten voor ontmoeting, zoals buurt- en dorpshuizen en sportaccommodaties.

De gevolgen van de prijsstijgingen, door ontwikkelingen op het wereldtoneel, zetten de bestaanszekerheid verder onder druk. De eerder vastgestelde beleidsnota hierover heeft een plek gekregen in deze kadernota. Dat geldt ook voor de investeringen die we doen voor onze jongste inwoners vanuit het beleid 'Kansrijk opgroeien'. Vanuit onze visie dat 'voorkomen beter is dan genezen', krijgt ook 'welzijn op recept' een vaste plek in ons beleid.

- **Kernendemocratie**

De gemeente Land van Cuijk wil sterk inzetten op kernendemocratie, een participatiesamenleving. De gemeente wil inwoners stimuleren in het maken van keuzes over de eigen leefomgeving en wil de ontwikkeling hiervan faciliteren. Dit is in de afgelopen jaren opgestart en wordt ook in 2024 voortgezet in alle onderdelen van de organisatie.

Hoge ambities op gespannen voet met de uitvoering

Onze inwoners mogen van het gemeentebestuur hoge ambities verwachten. De Kadernota ademt dat ook uit. Tegelijkertijd staan deze hoge ambities op gespannen voet met de realisatiekracht. Dit heeft vooral te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. Het aantal sollicitanten blijft beperkt en het tijdelijk inhuren van personeel is niet altijd een oplossing. Waar voorheen de financiën vooral bepalend waren in het maken van keuzes, vormt de beschikbaarheid van voldoende kennis en kunde tegenwoordig ook een belangrijke uitdaging. In de begroting die we in november presenteren wordt daarom ook de haalbaarheid van de uitvoering van alle ambities meegenomen.

Financieel perspectief

De kadernota bestaat uit "onontkoombare knelpunten" en daarnaast "ambities" uit het raadsprogramma, de coalitieverklaring en vastgesteld beleid. De onontkoombare knelpunten moeten worden uitgevoerd als gevolg van wet- en regelgeving. Hierin heeft de gemeenten geen keuze. Deze keuze is er wel voor het uitvoeren van de ambities uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord. Bij het opstellen van de kadernota is nog onvoldoende zicht op de financiële ruimte hiervoor. Met de kennis van nu is deze ruimte niet voldoende om alle ambities uit te kunnen voeren binnen een meerjarig sluitende begroting. Er zijn echter nog factoren die van invloed zijn op de uiteindelijke beschikbare financiën waaronder de meicirculaire 2023 en de resultaten uit de jaarrekening 2022. Tot slot heeft de gemeente ook andere mogelijkheden om de beschikbare financiële ruimte te vergroten zoals de onroerend zaak belasting en het vervangen van nieuw beleid voor oud

beleid. Op basis van bovenstaande en de input uit het debat met de raad hierover, gaan wij aan de slag met het opstellen van een sluitende meerjarenbegroting 2024.

Samen vooruit

We leven in een wereld waarin ontwikkelingen snel gaan en we elkaar nodig hebben om vooruit te komen. Met deze kadernota staan de (financiële) kaders op papier. Deze bieden de ruimte om tijdens de raadsbehandeling op 6 juli het goede gesprek te voeren over de keuzes en de mogelijkheden voor de toekomst. Zo zetten we gezamenlijk weer een belangrijke volgende stap in de ontwikkeling van onze mooie gemeente Land van Cuijk.

Uitgangspunten en perspectief

2.1 Uitgangspunten programmabegroting 2024-2027

Uitgangspunten

Voor de financiële opbouw van de programmabegroting 2024-2027 zijn onderstaande uitgangspunten/grondslagen geformuleerd.

Bedragen x €1.000

Omschrijving uitgangspunt	Begroting 2024
Indexering salaris/loonkosten	4,20%
In de septembercirculaire gemeentefonds 2022 wordt op basis van het CPB voor het jaar 2024 voor de ontwikkeling van de loonvoet sector overheid uitgegaan van een percentage van 4,20%.	
Indexering leveringen, goederen en diensten	2,50 %
In de septembercirculaire gemeentefonds 2022 wordt voor het jaar 2024 voor de ontwikkeling van het prijs bruto binnenlands product (pbbp) uitgegaan van een percentage van 2,50%.	
Algemene uitkering	Meicirculaire 2023
De algemene uitkering ramen wij in de begroting volgens de meicirculaire 2023. Een van de componenten is de compensatie voor de verwachte indexatie.	
Rekenrente investeringen	1,00%
De rekenrente investeringen is berekend op basis van de richtlijnen zoals ze in de notitie rente (commissie BBV) zijn opgenomen. Het percentage voor 2024 wordt berekend op 1%. Het rentepercentage geldt voor de bestaande investeringen en nieuwe investeringen. Bij de begroting berekenen we of dit percentage nog voldoet.	
Disconteringsvoet (grondexploitaties)	2,00%
De commissie BBV heeft een notitie grondexploitatie vastgesteld. In deze notitie wordt o.a. ingegaan op de disconteringsvoet die gemeenten moeten hanteren voor het berekenen van de toekomstige baten en lasten van grondexploitaties en voor het bepalen van de te treffen verliesvoorziening. De disconteringsvoet die gemeenten vanaf 2016 moeten hanteren in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitatie bedraagt 2%.	
Verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen)	Begroting GR 2023
De vastgestelde begrotingen van de GR-en door het Algemeen bestuur vormen de basis voor de lasten in de begroting. In onze kadernota brengen we in beeld wat de conceptprogrammabegrotingen van de GR-en voor een gevolg hebben.	
	<u>bedragen x €</u> <u>1.000</u>

- Euregio Rijn-Waal (programma 3)	0
- Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN) (programma 7)	668
- Werkvoorzieningsschap Noordoost Brabant - bestuur (IBN) (programma 6)	0
- Brabants Historisch informatie Centrum (BHIC) (programma 1)	44
- GGD Hart voor Brabant (programma 6)	520
- Veiligheidsregio Brabant Noord (VRBN) (programma 1)	801
- Kleinschalig Collectief Vervoer Brabant Noordoost (programma 6)	80
- GR voor het toezicht op het openbaar onderwijs (programma 4)	0
- Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant (programma 4)	11
- Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV) (programma 6)	0
TOTAAL	2.124
Belastingen/heffingen	-
Onroerendezaakbelasting (OZB)	7,50 %
Rioolheffing	Nog niet bekend
De lopende gemeentelijke rioleringsplannen worden geactualiseerd en vervangen door een Water en rioleringsprogramma 2024-2026. Dit vormt de basis voor het tarief die we opnemen in de programmabegroting 2024-2027.	
Reinigingsheffing	2,50 %
De vaste tarieven reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) worden in 2024 vooralsnog verhoogd met de inflatie. Diverse kostenontwikkelingen, lopende aanbestedingen kunnen leiden tot aanvullende tariefmaatregelen. Afhankelijk van de kostendekkendheid wordt het tarief aangepast.	

2.2 Financieel perspectief

Financieel perspectief 2024 - 2027

Ontwikkelingen tot de kadernota 2024	2024	2025	2026	2027
Begroting 2023	3.928	7.201	-6.341	-6.110
Genomen besluiten t/m mei 2023	-683	-654	-655	-655
RIB september & decembercirculaire 2023	-1.574	-2.771	595	595
Correctie uitgangspunt AU			10.177	9.946
Startsaldo kadernota 2024	1.671	3.776	3.776	3.776
Ontontkoombare ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
Bestuur,dienstverlening en veiligheid	-64	-78	-78	-78
Openbare ruimte	-340	-864	-837	-809
Economie, recreatie en toerisme	0	0	0	0
Onderwijs	-956	-563	-397	-397
Sport en Cultuur	-109	-115	-114	-114
Sociaal Domein	-1.376	-1.376	-1.376	-1.376
Milieu	0	0	0	0
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	-150	-223	-222	-218
Subtotaal onontkoombare ontwikkelingen	-2.995	-3.219	-3.024	-2.992
Ambities	2024	2025	2026	2027
Bestuur,dienstverlening en veiligheid	-1.550	-1.520	-1.520	-1.520
Openbare ruimte	-275	-529	-897	-1.065
Economie, recreatie en toerisme	-190	-255	-255	-255
Onderwijs	0	0	0	0
Sport en Cultuur	-550	-586	-585	-583
Sociaal Domein	-122	-234	-267	-267
Milieu	-535	-780	-1.201	-1.621
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.200	-2.733	-3.262	-3.833
Algemene dekkingsmiddelen	0	-34	-33	-33
Subtotaal ambities	-5.422	-6.671	-8.020	-9.177
Overige ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
Gemeenschappelijke regelingen	-2.124	-2.124	-2.124	-2.124
Beleidsontwikkelingen < € 50.000	-454	-440	-440	-440
OZB indexatie 7,50 %	1.875	1.875	1.875	1.875

Financieel perspectief Kadernota 2024	-7.449	-6.803	-7.957	-9.082

Overzicht

3. Overzicht per programma

3.1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

Algemene indeling

Dit programma gaat over de manier waarop het gemeentebestuur samenwerkt met inwoners en met andere gemeenten, over de ambities ten aanzien van de dienstverlening (zoals de digitale dienstverlening, telefonische dienstverlening, burgerzaken) en over de organisatie van de gemeente.

Ook gaan we in dit programma in op de verschillende aspecten van veiligheid, crisisbeheersing en brandweer, integrale veiligheid, ondermijning en zorg & veiligheid. Samen met diverse partijen, zoals het veiligheidshuis, de GGD, politie, brandweer, justitie en andere samenwerkingsorganisaties werken we aan een veilige en leefbare gemeente. We zetten in op het voorkomen én bestrijden van incidenten, veiligheidsproblemen, rampen en crises. Onze inwoners kunnen rekenen op een snelle hulpverlening. De gemeente is regievoerder en werkt nadrukkelijk samen met alle partners om de veiligheid en leefbaarheid op een zo hoog mogelijk niveau te brengen en te houden voor iedereen die woont, werkt en verblijft in de gemeente Land van Cuijk.

Onontkoombare knelpunten

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Invester- ting
Kosten Interventieteam Maas & Leijgraaf (IML)	In aanloop naar de herindeling is door de stuurgroep in het najaar van 2021 besloten tot de oprichting van een Interventieteam Maas en Leijgraaf (IML). Door een ommissie in in het proces zijn naar aanleiding van het besluit van de stuurgroep geen middelen in de begroting opgenomen voor 1. de personeelskosten van de projectleider van IML (gemeenten Maashorst en Land van Cuijk) 2. een operationeel werkbudget voor de projectleider van het IML terwijl het IML inmiddels wel operationeel is. Met deze mutatie wordt beoogd de middelen voor het IML in de begroting te borgen.	64	64	64	64	Nee
Vervangingsinvesteringvervanging Paspomaat	Uitgiftepunt documenten. De opslag van reisdocumenten moet voldoen aan de Paspoortwet. De voormalige gemeente Boxmeer werkte al met een zogenaamde paspomaat. Gezien de gemeenteomvang en de daarmee samenhangende hoeveelheid	0	14	14	14	Ja

	reisdocumenten (vanaf 2024 krijgen we weer te maken met de 10-jaren piek) en rijbewijzen kan dit qua ruimte en beveiliging niet in kluis bij de receptie worden opgeslagen.					
		64	78	78	78	

Ambities

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
LMS Systeem	In het kader van het herijken van ons opleidingsaanbod leerland van Cuijk zouden we dit graag willen laten ondersteunen door een systeem, die registraties en planning mogelijk maakt.	50	20	20	20	Nee
Structurele verhoging personeelsbegroting	Vooruitlopend op de uitkomsten van SPP doen we hierbij een voorstel om onze personeelsbegroting te vergroten van 1,5 mln extra. De aanleiding is eveneens de benchmark die laat zien dat we 6,6% minder formatie hebben als gemeente van vergelijkbare orde. (6,6% = 39 fte = 3,7 mln) We beginnen nu voor te sorteren op 1,5 mln.	1.500	1.500	1.500	1.500	Nee
		1.550	1.520	1.520	1.520	

Investeringen

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Vervangingsinvesteringvervang Paspomaat	Uitgiftepunt documenten. De opslag van reisdocumenten moet voldoen aan de Paspoortwet. De voormalige gemeente Boxmeer werkte al met een zogenaamde paspomaat. Gezien de gemeenteomvang en de daarmee samenhangende hoeveelheid reisdocumenten (vanaf 2024 krijgen we weer te maken met de 10-jaren piek) en rijbewijzen kan dit qua ruimte en beveiliging niet in kluis bij de receptie worden opgeslagen.	131	0	0	0
		131	0	0	0

Budgetneutraal

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
DU-uitkering extra capaciteit Boa's in de openbare ruimte	In verband met het toegenomen takenpakket van de Boa's worden vanuit het Rijk jaarlijks structureel gelden ter beschikking gesteld. Deze gelden zijn hebben tot doel toezicht en handhaving in de buitengebieden te versterken, de samenwerking tussen Boa's en politie te verbeteren en de Boa-capaciteit binnen de gemeenten op het noodzakelijke niveau te brengen. Deze gelden zullen aan de algemene uitkering worden toegevoegd, het voorstel is deze te oormerken ten behoeve van bovengenoemde doelstellingen.	45	45	45	45
DU-uitkering extra capaciteit Boa's in de openbare ruimte	In verband met het toegenomen takenpakket van de Boa's en de gelden die daarom ten aanzien van een aantal specifieke doelen vanuit het Rijk ter beschikking worden gesteld, wordt aan de algemene uitkering structureel € 45.000 toegevoegd.	-45	-45	-45	-45

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Abonnement	Abonnement "Vind" kan worden opgezegd, omdat Handboek Amsterdam toereikend blijkt te zijn.	-16	-16	-16	-16
Kosten ambulante jongerenwerk op straat	De raad heeft voor de uitvoering in 2024 e.v. € 300.000 beschikbaar gesteld. De benodigde subsidie per jaar bedraagt € 313.000	13	13	13	13
Camerabewaking centrum Boxmeer	De opslagduur van camerabeelden is op verzoek van de politie verlengd van 7 naar 28 dagen. De duur is te kort i.v.m. een mogelijk opsporingsonderzoek door de politie (doen van aangifte en vordering camerabeelden).	1	1	1	1
WINOB (systeem)	Indexering van de prijs van ons aankoopstelsel	10	10	10	10
ARBO	Prijs indexering van de arbodienst (10%) Coaching en loopbaan begeleiding	15	15	15	15
RAP Systeem,	Ons raadpleegstelsel voor HRM zaken (indexering)	5	5	5	5
Nieuwbouw gemeentehuis	Centraal kassastelsel	22			
Nieuwbouw gemeentehuis	Centraal kassastelsel - jaarlijks onderhoud	1	1	1	1

Vervangingsinvestering documentscanner	In het kader van fraudepreventie maken we gebruik van documentscanners. In identiteitskaarten, paspoorten en rijbewijzen zitten allerlei beveiligingen en echtheidskenmerken. Deze zijn met het blote oog niet goed te zien voor degene die de controle uitvoert. Om de echtheid van een document te controleren gebruiken we daarom een documentscanner. De huidige documentscanners moeten vervangen worden.	18			
Vervangingsinvestering documentscanner	Onderhoud documentscanner	18	18	18	18
Fraudepreventie	Gezichtsvergelijking. Om fraudepreventie tegen te gaan kan met een camera gewerkt worden. Een camera maakt aan de balie een foto van de aanvrager, van een reisdocument of rijbewijs, en vergelijkt die met de foto in het document. Zo weten we ook of de persoon en het identiteitsdocument bij elkaar horen.	19			
Fraudepreventie	Onderhoud software gezichtsvergelijking	4	4	4	4
Vervangingsinvesteringvervanging Paspomaat	Onderhoud Paspomaat	9	9	9	9
		119	60	60	60

3.2 Openbare Ruimte

Algemene inleiding

Dit programma gaat over het voorbereiden en uitvoeren van beleid met betrekking tot wegen, straten en pleinen, verkeer en vervoer, openbaar groen en water.

Onontkoombare knelpunten

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Beheerplan Bomen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. Voor bomen is een nieuwe doorrekening gemaakt voor het nieuwe beheerplan. Op basis van actualisatie is € 1,3 mln benodigd. Uit deze berekeningen blijkt een aanvullend budget noodzakelijk voor onderhoud van € 200.000 in 2024 en € 565.000 vanaf 2025. Voornamelijk door inflatie en achterstallig onderhoud.	200	565	565	565	Nee
Beheerplan Civiele objecten	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. Voor de Civiele objecten is een nieuwe doorrekening gemaakt voor het nieuwe beheerplan. Op basis van actualisatie is € 355.000 benodigd. Uit deze berekeningen blijkt	55	55	55	55	Nee

	een aanvullend budget noodzakelijk voor onderhoud van € 55.000. Voornamelijk door inflatie.					
Beheerplan Natuur en Landschap	Voor het onderhoud van berm en sloten is op basis van de nieuwe aanbesteding € 525.000 benodigd. In de begroting is € 440.000 beschikbaar. Derhalve is er aanvullend € 85.000 nodig.	85	85	85	85	Nee
Fietsstraat Rembrandt van Rijnstraat Boxmeer huidige krediet 2,5 mln	Oorspronkelijk krediet van 2,5 mln is gebaseerd op prijspeil 1-1-2019. Nieuwe kostenraming laat zien dat uitbreiding 1.4 mln benodigd is.	0	49	49	48	Ja
Levensduur verlengend groot onderhoud	Correctie - wordt vervangen door nieuwe investeringen	0	-26	-52	-78	Ja
Vervanging civiele objecten	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. Op basis van inspectiegegevens worden 2024 diverse bruggen vervangen. In de jaren 2025, 2026 en 2027 staan geen vervangingen gepland. De totale investering bedraagt € 630.000.	0	22	22	22	Ja
Vervanging groen	Voor groen is € 575.000 beschikbaar in de begroting en lijkt voldoende voor vervanging van het openbaar groen.	0	0	0	0	Ja
Vervanging verlichting	Voor verlichting is € 293.000 beschikbaar in de begroting wat op basis van huidige gegevens voldoende lijkt voor vervanging voor de openbare verlichting.	0	0	0	0	Ja
Vervanging wegen	Vervangen verhardingen die de eindlevensduur hebben bereikt en niet meer zijn ingericht op huidige functie en gebruik. Doel is om zoveel mogelijk integraal te programmeren met vervangingen bomen, groen, verlichtingen en riolering waarbij rekening houden met vraagstukken klimaatadaptatie en energietransitie.	0	0	0	0	Ja
Wagenparkbeheer	Om het wagen- en materieelpark up to date te behouden wordt er jaarlijks begroot en geïnvesteerd. Dit heeft voor de fusie op verschillende manieren plaatsgevonden binnen de voormalige gemeenten. Sedert 2021 is er binnen wagenparkbeheer en de buitendienst(en) niet meer geïnvesteerd en begroot, in afwachting op de fusie en herinrichting van de Buitendienst. Het opgenomen bedrag heeft betrekking op 2024. Naar aanleiding van de herinrichting van de Buitendienst en te vormen Mobiliteitsvisie zal toekomstige vervanging van wagenpark en materieel structureel opgenomen in de begroting. Tevens wordt een verduurzamingslag gemaakt en zullen	0	114	113	112	Ja

	voertuigen en materieel worden vervangen waarbij er een aanzienlijke CO2 reductie zal plaatsvinden. Voor 2024 is een bedrag begroot van € 1.370.000. Hiervan is voor het jaar 2024 bij de begroting 2023 al € 333.000 beschikbaar gesteld. Derhalve is er nog een aanvullend bedrag nodig van € 1.037.000.					
		340	864	837	809	

Ambities

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Beheer areaal kunstzinnige en religieuze objecten	Op dit moment zijn er geen middelen opgenomen voor het beheer en onderhoud van de kunstzinnige en religieuze objecten in onze gemeente. Incidenteel werd er door de voormalige gemeenten wel budget beschikbaar gesteld, maar nooit structureel. Voorheen werd het onderhoud vaak ad-hoc gedaan en bekostigd uit andere beheerbudgetten van Civiel of Vastgoed, waar geen rekening is gehouden met dergelijke uitgaven. Om het areaal kunstzinnige en religieuze objecten te kunnen beheren (onderhouden) dient er structureel budget vrijgemaakt te worden.	100	100	100	100	Nee
Beheerplan Natuur en Landschap	Voor het (overige) onderhoud van natuur en landschap is € 485.000 benodigd en is er momenteel € 400.000 aanwezig. Aanvullend € 85.000 benodigd.	85	85	85	85	Nee
Levensduur verlengend groot onderhoud	Betreft groot onderhoud levensduurverlengend zoals deklagen en herstraten. Was voorheen te laag en andere afschrijvingstermijn opgenomen. Dus deels reparatie en harmonisatie van oud beleid.	0	100	198	296	Ja
Quayweg	Verbeteren van de verkeersveiligheid van de Quayweg. Weg heeft lengte van ca. 9 km en moet worden aangepast. Onderzoek naar 60 of 80 km loopt. Budget is bepaald op inrichting 60 km.	0	50	50	49	Ja
Reconstructie Le Sage ten Broekstraat Cuijk	Binnen de reguliere beheerbudgetten is vanuit verschillende disciplines een totaal budget van € 475.000 beschikbaar. Om niet alleen lokale onderhoudsmaatregelen te treffen, maar de gehele openbare ruimte te kunnen reconstrueren en herinterichten is aanvullend budget benodigd. Heeft ook relatie met woningbouw Robijnlaan Cuijk.	0	18	18	18	Ja

Straatmeubilair	Voor het beheer en onderhoud van het straatmeubilair (o.a. banken, afvalbakken, evenementenkasten, etc.) is in de huidige begroting € 45.000 beschikbaar. Op basis van actualisatie is € 135.000 benodigd. Aanvullend is er € 90.000 benodigd. De stijging wordt veroorzaakt vanwege het feit dat in het verleden hier incidentele middelen voor werden gevraagd. Daarnaast inflatie.	90	90	90	90	Nee
Tegengaan hittestress (klimaatbestendig)	Treffen van fysieke maatregelen in de openbare ruimte voor het tegengaan van hittestress. In de praktijk betreft het hoofdzakelijk vergroenen van de openbare ruimte en toevoegen van bomen. Insteek is integrale aanpak gecombineerd met onderhoud en klimaatbestendig maken.	0	0	0	0	Ja
Verbeteren verkeersveiligheid door verstevigen wegbermen	Veel wegen in het buitengebied zijn niet ingericht op het gebruik. Vooral de verhardingsbreedte is vaak onvoldoende voor de veiligheid. Inventarisatie van deze wegen loopt.	0	18	35	52	Ja
Vervanging bomen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. De jaarlijkse vervangingskosten zijn € 1.111.000. In de huidige begroting is € 520.000 beschikbaar. Aanvullende is jaarlijks € 591.000 extra benodigd. Stijging wordt veroorzaakt door inflatie en een inhaalslag m.b.t. vervanging. In het verleden werden op projectbasis (incidenteel) middelen gevraagd voor vervanging van bomen.	0	21	42	61	Ja
Vervanging spelen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. De jaarlijkse vervangingskosten zijn € 700.000. In de huidige begroting is € 288.000 beschikbaar. Aanvullende is jaarlijks € 412.000 extra benodigd. Stijging wordt veroorzaakt door inflatie en dat in het verleden op projectbasis (incidenteel) middelen werden gevraagd voor vervanging van speelstoestellen.	0	27	54	81	Ja
WIU openbaar groen	Vanuit het WIU zijn er wensen en verzoeken van dorpsraden voor uitbreiding/verandering van het areaal openbaar groen. Vb Vergroening bermen Buizenberg-Schutterskamp Vianen.	0	4	7	11	Ja
WIU Speelvoorzieningen	Vanuit het WIU zijn er wensen en verzoeken van dorpsraden voor uitbreiding/toevoeging van het areaal speelvoorzieningen. Wensen en verzoeken die te maken hebben met bestaande speelvoorzieningen worden bekostigd uit de reguliere vervangingsinvesteringen.	0	7	13	20	Ja
WIU Verfraaien dorpsentrees	Verfraaien van de dorpsentrees, vb d.m.v. aanbrengen groen en/of bomen.	0	0	0	0	Ja
WIU Verkeersveiligheid	Realiseren van kleine verkeersaanpassingen voortkomend uit WIU inventarisatie met wijk- en dorpsraden vanuit kernendemocratie.	0	0	0	0	Ja
WIU, reconstructie Hanenstraat Velp	Door het toevoegen van nieuwe woningen is de inrichting niet meer afgestemd op de functie van woonstraat. Vooral de afwatering is knelpunt.	0	0	11	11	Ja

Reconstructie St. Cornelisstraat Vortum-Mullem.	Geraamde kosten bedraagt 2 mln. Door inflatie en uitbreiding scope met vergroenen van het plein bij MFA is extra budget benodigd.	0	9	8	8	Ja
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Herstel Halfbastion Blauwkop. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027	0	0	31	30	Ja
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Recreatieve aansluiting dijke klooster Velp. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027	0	0	3	3	Ja
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Aanbrengen fietspad 7,5 km. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027	0	0	60	60	Ja
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Fietsbrug. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn.	0	0	84	83	Ja

Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Variant Reek-Overlangel fietspad benedendijks, gedeelte LvC 0,7 km. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027	0	0	6	5	Ja
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Pad langs lelyzone inclusief aantakkingen. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten(kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen) . Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027	0	0	1	1	Ja
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Pad Lage Wijdth. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027	0	0	1	1	Ja
		275	529	897	1.065	

Investerings

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Levensduur verlengend groot onderhoud	Betreft groot onderhoud levensduurverlengend zoals deklagen en herstraten. Was voorheen te laag en andere afschrijvingstermijn opgenomen. Dus deels reparatie en harmonisatie van oud beleid.	1.300	1.300	1.300	1.300

Quayweg	Verbeteren van de verkeersveiligheid van de Quayweg. Weg heeft lengte van ca. 9 km en moet worden aangepast. Onderzoek naar 60 of 80 km loopt. Budget is bepaald op inrichting 60 km.	1.000			
Reconstructie Le Sage ten Broekstraat Cuijk	Binnen de reguliere beheerbudgetten is vanuit verschillende disciplines een totaal budget van € 475.000 beschikbaar. Om niet alleen lokale onderhoudsmaatregelen te treffen, maar de gehele openbare ruimte te kunnen reconstrueren en herinrichten is aanvullend budget benodigd. Heeft ook relatie met woningbouw Robijnlaan Cuijk.	500			
Tegengaan hittestress (klimaatbestendig)	Treffen van fysieke maatregelen in de openbare ruimte voor het tegengaan van hittestress. In de praktijk betreft het hoofdzakelijk vergroenen van de openbare ruimte en toevoegen van bomen. Insteek is integrale aanpak gecombineerd met onderhoud en klimaatbestendig maken.				330
Verbeteren verkeersveiligheid door verstevigen wegbermen	Veel wegen in het buitengebied zijn niet ingericht op het gebruik. Vooral de verhardingsbreedte is vaak onvoldoende voor de veiligheid. Inventarisatie van deze wegen loopt.	350	350	350	475
Vervanging bomen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. De jaarlijkse vervangingskosten zijn € 1.111.000. In de huidige begroting is € 520.000 beschikbaar. Aanvullende is jaarlijks € 591.000 extra benodigd. Stijging wordt veroorzaakt door inflatie en een inhaalslag m.b.t. vervanging. In het verleden werden op projectbasis (incidenteel) middelen gevraagd voor vervanging van bomen.	591	591	591	1.111
Vervanging spelen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. De jaarlijkse vervangingskosten zijn € 700.000. In de huidige begroting is € 288.000 beschikbaar. Aanvullende is jaarlijks € 412.000 extra benodigd. Stijging wordt veroorzaakt door inflatie en dat in het verleden op projectbasis (incidenteel) middelen werden gevraagd voor vervanging van speelstoestellen.	412	412	412	700
WIU openbaar groen	Vanuit het WIU zijn er wensen en verzoeken van dorpsraden voor uitbreiding/verandering van het areaal openbaar groen. Vb Vergroening bermen Buizenberg-Schutterskamp Vianen. Doelstelling is om middels deze investeringen te komen tot een revolverend fonds. Na 5 jaar zal een evaluatie plaatsvinden waarbij tevens de hoogte van dit fonds wordt bekeken.	100	100	100	100
WIU Speelvoorzieningen	Vanuit het WIU zijn er wensen en verzoeken van dorpsraden voor uitbreiding/toevoeging van het areaal speelvoorzieningen. Wensen en verzoeken die te maken hebben met bestaande	100	100	100	100

	<p>speelvoorzieningen worden bekostigd uit de reguliere vervangingsinvesteringen.</p> <p>Doelstelling is om middels deze investeringen te komen tot een revolverend fonds. Na 5 jaar zal een evaluatie plaatsvinden waarbij tevens de hoogte van dit fonds wordt bekeken.</p>				
WIU Verfraaien dorpsentrees	Verfraaien van de dorpsentrees, vb d.m.v. aanbrengen groen en/of bomen.				188
WIU Verkeersveiligheid	Realiseren van kleine verkeersaanpassingen voortkomend uit WIU inventarisatie met wijk- en dorpsraden vanuit kernendemocratie.				125
WIU, reconstructie Hanenstraat Velp	Door het toevoegen van nieuwe woningen is de inrichting niet meer afgestemd op de functie van woonstraat. Vooral de afwatering is knelpunt.		300		
Reconstructie St. Cornelisstraat Vortum-Mullem.	Geraamde kosten bedraagt 2 mln. Door inflatie en uitbreiding scope met vergroenen van het plein bij MFA is extra budget benodigd.	250			
Riolering	Investeringen conform vastgestelde gemeentelijke rioleringsplannen. Dekking tlv van de riolering.	17.030	11.155	9.512	9.650
Fietsstraat Rembrandt van Rijnstraat Boxmeer huidige krediet 2,5 milj.	Oorspronkelijk krediet krediet van 2,5 mln is gebaseerd op prijspijl 1-1-2019. Nieuwe kostenraming laat zien dat uitbreiding 1.4 mln benodigd is.	1.400			
Levensduur verlengend groot onderhoud	Correctie - wordt vervangen door nieuwe investeringen	-525	-525	-525	
Vervanging civiele objecten	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. Op basis van inspectiegegevens worden 2024 diverse bruggen vervangen. In de jaren 2025, 2026 en 2027 staan geen vervangingen gepland. De totale investering bedraagt € 630.000.	630			
Vervanging groen	Voor groen is € 575.000 beschikbaar in de begroting en lijkt voldoende voor vervanging van het openbaar groen.				575
Vervanging verlichting	Voor verlichting is € 293.000 beschikbaar in de begroting wat op basis van huidige gegevens voldoende lijkt voor vervanging voor de openbare verlichting.				293
Vervanging wegen	Vervangen verhardingen die de eindlevensduur hebben bereikt en niet meer zijn ingericht op huidige functie en gebruik. Doel is om zoveel mogelijk integraal te programmeren met vervangingen bomen, groen, verlichtingen en riolering waarbij rekening houden met vraagstukken klimaatadaptatie en energietransitie.				1.788

Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Herstel Halfbastion Blauwkop. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027		869		
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Recreatieve aansluiting dijkje klooster Velp. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027		78		
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Aanbrengen fietspad 7,5 km. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027		1.709		
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Fietsbrug. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn.		2.403		

<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Variant Reek-Overlangel fietspad benedendijks, gedeelte LvC 0,7 km. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027</p>		153		
<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Pad langs lelyzone inclusief aantakkingen. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten(kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen) . Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027</p>		34		
<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Pad Lage Wijdth. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027</p>		34		
<p>Wagenparkbeheer</p>	<p>Om het wagen- en materieelpark up to date te behouden wordt er jaarlijks begroot en geïnvesteerd. Dit heeft voor de fusie op verschillende manieren plaatsgevonden binnen de voormalige gemeenten. Sedert 2021 is er binnen wagenparkbeheer en de buitendienst(en) niet meer geïnvesteerd en begroot, in afwachting op de fusie en herinrichting van de Buitendienst. Het opgenomen bedrag heeft betrekking op 2024. Naar aanleiding van de herinrichting van de Buitendienst en te vormen Mobiliteitsvisie zal toekomstige vervanging van wagenpark en materieel structureel opgenomen in de begroting. Tevens wordt een verduurzamingslag gemaakt en zullen voertuigen en materieel worden vervangen waarbij er een aanzienlijke CO2 reductie zal plaatsvinden. Voor 2024 is een bedrag begroot van € 1.370.000.</p>	1.037			

	Hiervan is voor het jaar 2024 bij de begroting 2023 al € 333.000 beschikbaar gesteld. Derhalve is er nog een aanvullend bedrag nodig van € 1.037.000.				
		24.175	19.063	11.840	16.735

Budgetneutraal

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Riolering	Investeringen conform vastgestelde gemeentelijke rioleringsplannen. Dekking tlv van de riolering.	0	454	749	997	Ja
Riolering	Dekking via rioolheffing.	0	-454	-749	-997	Nee
Leges kabels en leidingen	Door veel meer vergunningsaanvragen kabels en leidingen is extra capaciteit benodigd voor vergunningverlening en toezicht. Hier staan legesinkomsten tegenover. Budgettair neutraal.	300	300	300	300	Nee
Leges kabels en leidingen	Door veel meer vergunningsaanvragen kabels en leidingen is extra capaciteit benodigd voor vergunningverlening en toezicht. Hier staan uitgaven tegenover.	-300	-300	-300	-300	Nee
Degeneratie openbare ruimte	Herstel schades kabels en leidingen voortvloeiend uit degeneratie door werkzaamheden. Hier staan inkomsten vanuit degeneratie kabels en leidingen tegenover. Budgettair neutraal.	200	200	200	200	Nee
Degeneratiekosten kabels en leidingen	Herstel schades kabels en leidingen voortvloeiend uit degeneratie door werkzaamheden. Hier staan uitgaven vanuit degeneratie kabels en leidingen tegenover.	-200	-200	-200	-200	Nee

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
------------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Beheerplan Speelruimte	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. Voor de dierenweides en speeltoestellen is een nieuwe doorrekening gemaakt voor het nieuwe beheerplan. Op basis van actualisatie is € 165.000 benodigd. Uit deze berekeningen blijkt een aanvullend budget noodzakelijk van € 45.000 vanaf 2025. Voornamelijk door inflatie.		45	45	45
WIU Beheerplan Verkeer	Verkeersacties niet infrastructureel voortkomend uit WIU inventarisatie met wijk- en dorpsraden vanuit kernendemocratie. Vb. verkeerstellingen/verkeerstellers en gedragsbeïnvloeding.	30	30	30	30
		30	75	75	75

3.3 Economie, recreatie en toerisme

Algemene inleiding

Dit programma gaat over het economisch klimaat van de gemeente, recreatie en toerisme en de bedrijfslocaties. In het Land van Cuijk is sprake van een (van oudsher) sterk cluster van bedrijven die werkzaam is op het gebied van agri, food en technologische ontwikkeling. Kernpunt is dat ze (wereldwijd) ten dienste staan van de primaire sector. Om deze economische kracht te behouden en te versterken is integrale inzet op verschillende thema's wenselijk. Hierbij moet worden gedacht aan identiteit en communicatie, ruimte en infrastructuur, milieu en duurzaamheid, arbeidsmarkt en onderwijs. Daarnaast maken onderwerpen als detailhandel, horeca en recreatie ook deel uit van dit programma en moet er worden ingezet op regionale en lokale samenwerking.

Onontkoombare knelpunten

Geen onontkoombare knelpunten voor dit programma.

Ambities

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Uitvoeringsplan Economische en Recreatieve visie	Op basis van de economische, recreatieve en toeristische visie wordt een uitvoeringsplan opgesteld. Het gaat in het plan om de maatregelen die een bijdrage leveren aan het uitvoeren van de economische, recreatieve en toeristische visie.	60	125	125	125	Nee
Promotie LvC	Betreft uitvoering van beleid Harmonisatie Platforms. Promotie bijzondere clusters via Visit Land van Cuijk, geen taak platforms. Extra budget benodigd. September komt de harmonisatie in de raad.	70	70	70	70	Nee

Kermisbeleid	Voor uitvoering Kermisbeleid is € 60.000 nodig.	60	60	60	60	Nee
		190	255	255	255	

Investerings

Voor dit programma zijn geen investeringen opgenomen.

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Brabant Ports	Samenwerkingsbijdrage havengemeenten tbv uitvoering Havenschap	45	45	45	45
Harmonisatie Lokale toeristische Platforms	Betreft uitvoering van beleid Harmonisatie Platforms. Raad juni 2023. Extra budget benodigd.	2	2	2	2
		47	47	47	47

3.4 Onderwijs

Algemene inleiding

Dit programma omvat verschillende aspecten binnen het onderwijs zoals passend onderwijs, volwasseneneducatie, leerlingenvervoer, bewegingsonderwijs, onderwijsachterstandenbeleid en internationale schakelklas, leerplicht en voorkomen van vroegtijdig school verlaten. Daarnaast behoort ook onderwijshuisvesting tot dit programma.

Onontkoombare knelpunten

Bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
De Sprong	Aanvulling van dit krediet noodzakelijk door uitbreiding van het aantal m2 door leerlingengroei, aanpassing van de bouwkosten naar prijspeil 2023 en kosten tijdelijke huisvesting en sloop die niet inbegrepen waren.	0	35	35	35	Ja
De Waai	In 2021 is reeds krediet verstrekt voor uitbreiding van de Waai om te kunnen voorzien in de benodigde onderwijshuisvesting voor het groeiend aantal leerlingen. Aanvullend onderzoek heeft echter uitgewezen dat er meer uitbreiding dient plaats te vinden omdat een aantal ruimten momenteel niet functioneel is. Daarnaast dient het eerder toegekende krediet geïndexeerd te worden conform prijspeil 2023.	0	38	37	37	Ja

IHP	Doordat de start voor de nieuwbouw van de gymzalen in het Primair Onderwijs en Voortgezetonderwijs zoals opgenomen in het IHP later is dan verwacht, zullen deze gymzalen niet gereed zijn in 2023. Dit levert een incidentele besparing op.	-329	0	0	0	Nee
Leerlingenvervoer	In de meerjarenbegroting is nog rekening gehouden met een samenvoeging van begrotingen van de voormalige 5 gemeenten. In de laatste Berap is dit bedrag reeds opgehoogd met €200.000. Deze kosten zijn structureel doordat er inmiddels sprake is van een nieuwe aanbesteding en een nieuwe vervoerder. In deze aanbesteding zijn ook enkele beleidsmatige keuzes gemaakt die zorgen voor een stijging van de kosten. Daarnaast is er een nieuwe verordening leerlingenvervoer vastgesteld. Obv de nieuwe verordening volgen we het advies van het samenwerkingsverband voor de toegankelijke school, ook als dit niet de dichtsbijzijnde school is. Dit blijkt toch meerkosten met zich mee te brengen. Tot slot zijn er meerkosten door een indexatie van 13% op het tarief van de vervoerder (conform contracteringsafspraken).	300	300	300	300	Nee
Weijerwereld	Het leerlingenaantal groeit sneller dan verwacht. Er zijn extra lokalen nodig om in onderwijshuisvesting te kunnen voorzien (wettelijke plicht).	0	25	25	25	Ja
De Nienekes	Er is sprake van extra lasten i.v.m. de huur voor tijdelijke huisvesting, het bouwrijp maken tijdelijke huisvesting en verhuiskosten.	985	165			Nee
		956	563	397	397	

Ambities

Geen aanvullende beleidsambities.

Investeringen

Bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
De Sprong	Aanvulling van dit krediet noodzakelijk door uitbreiding van het aantal m2 door leerlingengroei, aanpassing van de bouwkosten naar prijspeil 2023 en kosten tijdelijke huisvesting en sloop die niet inbegrepen waren.	1.000	0	0	0

De Waai	In 2021 is reeds krediet verstrekt voor uitbreiding van de Waai om te kunnen voorzien in de benodigde onderwijshuisvesting voor het groeiend aantal leerlingen. Aanvullend onderzoek heeft echter uitgewezen dat er meer uitbreiding dient plaats te vinden omdat een aantal ruimten momenteel niet functioneel is. Daarnaast dient het eerder toegekende krediet geïndexeerd te worden conform prijspeil 2023.	750	0	0	0
Weijerwereld	Het leerlingenaantal groeit sneller dan verwacht. Er zijn extra lokalen nodig om in onderwijshuisvesting te kunnen voorzien (wettelijke plicht).	500	0	0	0
		2.250	0	0	0

3.5 Sport en cultuur

Algemene inleiding

Dit programma gaat over de manier waarop sport en cultuur kunnen bijdragen aan het welzijn, het welbevinden en de vitaliteit van de inwoners van het Land van Cuijk. Bovendien draagt het bij aan een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen. Het programma is gericht op het stimuleren van activiteiten op deze gebieden.

Onontkoombare knelpunten

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Activiahall	Het aanbrengen van een scheidingswand is noodzakelijk i.v.m. de veiligheid voor sporters en leerlingen die in de zaal bewegingsonderwijs volgen.	0	6	5	5	Ja
Onderhoud sportvelden	De kosten voor het onderhoud zijn structureel gestegen door indexering op het huidige onderhoudscontract, stijgende kosten voor meststoffen, een prijsstijging in brandstofkosten en toenemende overlast door de meikever (vanwege klimaatverandering).	109	109	109	109	Nee
		109	115	114	114	

Ambities

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
------------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------

Cultuurnota	In september 2023 zal de cultuurvisie ter besluitvorming worden voorgelegd. Om uitvoering te geven aan de plannen die voorgesteld zullen worden in deze cultuurvisie is extra budget benodigd. De verdere uitwerking zal volgen bij de cultuurvisie.	500	500	500	500	Nee
De Kwel	In juni 2023 is het raadsvoorstel beschikbaarstelling krediet t.b.v. renovatie De Kwel ter besluitvorming voorgelegd. Om de faciliteiten toegankelijk en betaalbaar te houden voor scholen, sportverenigingen en ingezetenen van de gemeente, is een bijdrage van de gemeente noodzakelijk. De huidige exploitatiebijdrage blijkt relatief laag te zijn t.o.v. vergelijkbare complexen. Voorgesteld wordt daarom om de exploitatiebijdrage te verhogen	50	50	50	50	Nee
De Kwel	In juni 2023 is het raadsvoorstel beschikbaarstelling krediet t.b.v. renovatie De Kwel ter besluitvorming voorgelegd. De investering zal gedekt worden door het investeringsbedrag van € 3.478.500 te onttrekken uit de algemene reserve en te storten in de bestemmingsreserve.	0	175	174	172	Ja
De Kwel	De dekking uit de bestemmingsreserve afschrijving van de investering in de Kwel 2024. Jaarlijks betreft dit € 139.140 voor een periode van 25 jaar.		-139	-139	-139	Nee
		550	586	585	583	

Investerings

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
De Kwel	In juni 2023 is het raadsvoorstel beschikbaarstelling krediet t.b.v. renovatie De Kwel ter besluitvorming voorgelegd. De investering zal gedekt worden door het investeringsbedrag van € 3.478.500 te onttrekken uit de algemene reserve en te storten in de bestemmingsreserve.	3.500	0	0	0
Activiahall	Het aanbrengen van een scheidingswand is noodzakelijk i.v.m. de veiligheid voor sporters en leerlingen die in de zaal bewegingsonderwijs volgen.	50	0	0	0
		3.550	0	0	0

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Subsidieregeling instandhouding gemeentelijke monumenten	Erfgoedbeleid wordt in april vastgesteld. Onderdeel hiervan is een subsidieregeling. Hiervoor structureel € 45.000,-- extra noodzakelijk bovenop bestaande budget.	45	45	45	45
		45	45	45	45

3.6 Sociaal domein

Algemene inleiding

Dit programma gaat over de activiteiten die de gemeente Land van Cuijk onderneemt om haar inwoners in staat te stellen zo gezond, prettig, lang en zelfstandig mogelijk te kunnen leven, wonen en mee te doen in de samenleving. Onze activiteiten zijn gericht op zowel individuele inwoners als op de samenleving als geheel. Het programma omvat onderwerpen als WMO, jeugd en participatie.

Onontkoombare knelpunten

bedragen x €1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Indexering Jeugd en Wmo	Op basis van de contractuele afspraken dienen de uitgaven voor ZIN Jeugd en Wmo geïndexeerd te worden	2.000	2.000	2.000	2.000	Nee
PGB Jeugd	Er is sprake van een afname van de PGB's jeugd. Door de invoering van de nieuwe inkoopstelsel Jeugd met een nieuw productenboek is er vaker een passend ZIN aanbod voor handen.	-400	-400	-400	-400	Nee
Inburgering	De uitvoeringskosten voor inburgering zijn reeds opgenomen in het Participatiebudget. Daardoor is dit budget overbodig en kan komen te vervallen.	-224	-224	-224	-224	Nee
		1.376	1.376	1.376	1.376	

Ambities

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
------------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------

Gemeenschapsacc Grave West	De wijk Grave-West heeft aangegeven behoefte hebben aan een eigen wijkaccommodatie. Hiertoe heeft i.s.m. de wijkraad een onderzoek plaatsgevonden naar het geschikt maken van de voormalige GVV kantine als wijkaccommodatie. Om hierin te voorzien is een investering noodzakelijk.	0	23	22	22	Ja
Gemeenschapshuis Holthees	In Holthees is momenteel geen gemeenschapsaccommodatie. Samen met de gemeente Venray zijn gesprekken gestart om hier i.s.m. Venray alsnog in te voorzien.	0	30	30	30	Ja
Uitbreiding verduurzamen MFC De Agaath	In Sint Agatha is het café is gesloten. Om voor alle doelgroepen te kunnen voorzien in huisvesting in de gemeenschapsaccommodatie is de aanbouw van een serre noodzakelijk.	0	3	2	2	Ja
Actieplan bestaanszekerheid	In april 2023 is het beleidsplan Bestaanszekerheid vastgesteld. Om alle acties die uit het beleidsplan voortvloeien te kunnen bekostigen zijn extra middelen noodzakelijk, zoals reeds aangegeven in het raadsvoorstel van april 2023.	122	178	213	213	Nee
		122	234	267	267	

Investerings

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Gemeenschapsacc Grave West	De wijk Grave-West heeft aangegeven behoefte hebben aan een eigen wijkaccommodatie. Hiertoe heeft i.s.m. de wijkraad een onderzoek plaatsgevonden naar het geschikt maken van de voormalige GVV kantine als wijkaccommodatie. Om hierin te voorzien is een investering noodzakelijk.	450	0	0	0
Gemeenschapshuis Holthees	In Holthees is momenteel geen gemeenschapsaccommodatie. Samen met de gemeente Venray zijn gesprekken gestart om hier i.s.m. Venray alsnog in te voorzien.	600	0	0	0
Uitbreiding verduurzamen MFC De Agaath	In Sint Agatha is het café is gesloten. Om voor alle doelgroepen te kunnen voorzien in huisvesting in de gemeenschapsaccommodatie is de aanbouw van een serre noodzakelijk.	50	0	0	0
		1.100	0	0	0

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Mantelzorgwaardering	Toename aantal mantelzorgwaarderingen	20	20	20	20

Welzijn op recept	Pilot omzetten naar structurele uitgaven	48	48	48	48
		68	68	68	68

3.7 Milieu

Algemene inleiding

Dit programma gaat over milieubeheer (duurzame, gezonde leefomgeving), de inzameling van afval, het aanleggen en onderhouden van riolen en mobiliteit.

Onontkoombare knelpunten

Geen onontkoombare knelpunten voor dit programma.

Ambities

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Beheer EVZ	Voor het beheer van nieuw aan te leggen ecologische verbindingzones is structureel geld nodig. Met de benodigde investeringen wordt rekening gehouden met het verkrijgen van 50% subsidie.	245	245	245	245	Nee
Koppelkansen gebiedsproces Verborgen Raamvallei	Binnen het gebiedsproces Verborgen Raamvallei zijn kansrijke meekoppelkansen aanwezig met cofinanciering van het waterschap en de provincie op het gebied van recreatie, klimaatadaptatie en het zichtbaar maken van de cultuurhistorie. Voor het benutten van deze koppelkansen is de komende jaren structurele financiering noodzakelijk.	0	4	7	11	Ja
Natuurontwikkeling	Alleen met het beschermen, behouden en realiseren van ecologische verbindingzones (hiervoor is in de Begroting tot en met 2026 al geld opgenomen) doen we onvoldoende voor de natuur en daarmee voor een gezonde leefomgeving van onze inwoners. Daar waar zich kansen voor doen om nieuwe natuur te ontwikkelen (o.a. in samenhang met natuur inclusieve landbouw) is financiële ruimte nodig. De bestaande Reserves zijn hiervoor onvoldoende. In de Natuurvisie zal nadrukkelijk stilgestaan worden bij de kansen voor nieuwe natuur.	0	21	21	21	Ja
Subsidies, bijdragen en abonnementen	Dit bedrag is in het kader van de harmonisatie van diverse bijdragen, subsidies en abonnementen nodig. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het Deltaplan Biodiversiteit,	70	70	70	70	Nee

	Geopark Peelhorst en Maasvallei, Drinkable Rivers, Vereniging van Nederlandse Riviergemeenten, maar ook om lokale "groene" subsidies en abonnementen zoals de Nationale databank Flora en Fauna.					
Klimaatadaptatie	uitvoeren programma Klimaatbestendig Land van Cuijk en subsidie groene daken en groene schoolpleinen	85	85	85	85	Nee
Schone luchtakkoord	uitvoeren uitvoeringsprogramma	100	100	100	100	Nee
Aanpassen Stooftbrug Grave	Voor het aanpassen van de Stooftbrug zijn als gevolg van kostenstijgingen extra middelen nodig voor de uitvoering	0	10	10	10	Ja
Uitvoeringsprogramma bij Mobiliteitsplan	Bij de realisatie van nieuwe ruimtelijke gebiedsontwikkelingen en projecten (woningbouw, zorg, onderwijs, economie) worden als onderdeel van deze projecten mobiliteitsvoorzieningen gerealiseerd in en direct gerelateerd aan deze projecten. Voor de aanpassingen aan, of aanvullingen op, bestaande infrastructuur en voorzieningen die projectoverstijgend nodig zijn om de cumulatie van de mobiliteitseffecten van al deze projecten te faciliteren en te realiseren (aanpassingen aan b.v. verbindingswegen, ontsluitingswegen en rotondes etc. zijn middelen nodig. In de kadernota zijn hiervoor deze middelen opgenomen, daarmee voldoen we ook aan de voorwaarde, eigen middelen zijn gereserveerd, om in aanmerking te kunnen komen voor cofinanciering vanuit de provincie en/of het rijk. Voor een optimale inzet van deze middelen is een combinatie mogelijk met de inzet van middelen voor de projectoverstijgende middelen, genoemd onder 12. * ontschotten.	0	105	349	592	Ja
Uitvoeringsprogramma bij Mobiliteitsplan	Een van de ambities voor de mobiliteitstransitie is modelshift. Daarbij is het streven het fietsgebruik en OV gebruik te stimuleren als alternatief voor autogebruik. Vanuit de provincie Noord-Brabant worden stimuleringsprogramma's opgezet. O.a. Sjees en Smartway-Z. Deze programma's richten zich op stimulering van ander gedrag van bewoners en werknemers in de gemeente, fietsen i.p.v. autorijden. Onderdeel van deze campagnes is de benadering van werkgevers. Naast kennis en gedragscampagnes zijn er ook aanpassingen en aanvullingen nodig op de faciliteiten voor fietsers, meer deelfietsen, oplaadpunten, collectief vervoer. De regionale opgave en zo ook voor onze gemeente is te investeren in het aanleggen van bredere en toegankelijke (door)fietspaden en het aanpassen het van bestaande fietspaden. Ook hier geldt	0	105	279	452	Ja

	reservering van eigen middelen als een van de voorwaarden voor cofinanciering vanuit provinciale of rijksmiddelen. Om die reden zijn deze middelen in de kadernota opgenomen. Voor een optimale inzet van deze middelen is een combinatie mogelijk met de inzet van middelen voor de projectoverstijgende middelen, genoemd onder 11. * ontschotten					
UNESCO Perspectief	Beleid betreffende het Mensdeel van het UNESCO Maasheggen gebied in het perspectief welke in september 2023 in de raad komt vraagt om extra budget om de vervolg nominatie te behouden.	35	35	35	35	Nee
		535	780	1.201	1.621	

Investerings

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Koppelkansen gebiedsproces Verborgten Raamvallei	Binnen het gebiedsproces Verborgten Raamvallei zijn kansrijke meekoppelkansen aanwezig met cofinanciering van het waterschap en de provincie op het gebied van recreatie, klimaatadaptatie en het zichtbaar maken van de cultuurhistorie. Voor het benutten van deze koppelkansen is de komende jaren structurele financiering noodzakelijk.	100	100	100	100
Natuurontwikkeling	Alleen met het beschermen, behouden en realiseren van ecologische verbindingzones (hiervoor is in de Begroting tot en met 2026 al geld opgenomen) doen we onvoldoende voor de natuur en daarmee voor een gezonde leefomgeving van onze inwoners. Daar waar zich kansen voor doen om nieuwe natuur te ontwikkelen (o.a. in samenhang met natuur inclusieve landbouw) is financiële ruimte nodig. De bestaande Reserves zijn hiervoor onvoldoende. In de Natuurvisie zal nadrukkelijk stilgestaan worden bij de kansen voor nieuwe natuur.	600			
Aanpassen Stoofbrug Grave	Voor het aanpassen van de Stoofbrug zijn als gevolg van kostenstijgingen extra middelen nodig voor de uitvoering	290			

<p>Uitvoeringsprogramma bij Mobiliteitsplan</p>	<p>Bij de realisatie van nieuwe ruimtelijke gebiedsontwikkelingen en projecten (woningbouw, zorg, onderwijs, economie) worden als onderdeel van deze projecten mobiliteitsvoorzieningen gerealiseerd in en direct gerelateerd aan deze projecten. Voor de aanpassingen aan, of aanvullingen op, bestaande infrastructuur en voorzieningen die projectoverstijgend nodig zijn om de cumulatie van de mobiliteitseffecten van al deze projecten te faciliteren en te realiseren (aanpassingen aan b.v. verbindingswegen, ontsluitingswegen en rotondes etc. zijn middelen nodig. In de kadernota zijn hiervoor deze middelen opgenomen, daarmee voldoen we ook aan de voorwaarde, eigen middelen zijn gereserveerd, om in aanmerking te kunnen komen voor cofinanciering vanuit de provincie en/of het rijk. Voor een optimale inzet van deze middelen is een combinatie mogelijk met de inzet van middelen voor de projectoverstijgende middelen, genoemd onder 12. * ontschotten.</p>	<p>3.000</p>	<p>7.000</p>	<p>7.000</p>	<p>7.000</p>
<p>Uitvoeringsprogramma bij Mobiliteitsplan</p>	<p>Een van de ambities voor de mobiliteitstransitie is modelshift. Daarbij is het streven het fietsgebruik en OV gebruik te stimuleren als alternatief voor autogebruik. Vanuit de provincie Noord-Brabant worden stimuleringsprogramma's opgezet. O.a. Sjees en Smartway-Z. Deze programma's richten zich op stimulering van ander gedrag van bewoners en werknemers in de gemeente, fietsen i.p.v. autorijden. Onderdeel van deze campagnes is de benadering van werkgevers. Naast kennis en gedragscampagnes zijn er ook aanpassingen en aanvullingen nodig op de faciliteiten voor fietsers, meer deelfietsen, oplaadpunten, collectief vervoer. De regionale opgave en zo ook voor onze gemeente is te investeren in het aanleggen van bredere en toegankelijke (door)fietspaden en het aanpassen het van bestaande fietspaden. Ook hier geldt reservering van eigen middelen als een van de voorwaarden voor cofinanciering vanuit provinciale of rijksmiddelen. Om die reden zijn deze middelen in de kadernota opgenomen. Voor een optimale inzet van deze middelen is een combinatie mogelijk met de inzet van middelen voor de projectoverstijgende middelen, genoemd onder 11. * ontschotten</p>	<p>3.000</p>	<p>5.000</p>	<p>5.000</p>	<p>5.000</p>
		<p>6.990</p>	<p>12.100</p>	<p>12.100</p>	<p>12.100</p>

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
uitvoeren Green Deal	Met de Industriële Kring is een Green Deal gesloten. Samen met de bedrijven gaan we projecten uitwerken om de bedrijventerreinen te verduurzamen.	-75	-75	-75	-75
uitvoeren Green Deal	Met de Industriële Kring is een Green Deal gesloten. Samen met de bedrijven gaan we projecten uitwerken om de bedrijventerreinen te verduurzamen.	75	75	75	75
geurverordening	Alle vijf de oude gemeenten hadden ander beleid op het gebied van geur. We willen dit beleid gaan harmoniseren.	20	0	0	0
geurverordening	Alle vijf de oude gemeenten hadden ander beleid op het gebied van geur. We willen dit beleid gaan harmoniseren.	-20	0		
alle gebouwen van het aardgas af	In 2045 wil de gemeente klimaatneutraal zijn. Dat betekent ook dat dan alle gebouwen van het aardgas af zijn. Vanuit het rijk worden middelen beschikbaar gesteld om dat doel te gaan halen.	1.600	1.600	1.600	1.600
alle gebouwen van het aardgas af	In 2045 wil de gemeente klimaatneutraal zijn. Dat betekent ook dat dan alle gebouwen van het aardgas af zijn. Vanuit het rijk worden middelen beschikbaar gesteld om dat doel te gaan halen.	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600
energiebesparing	Alle energie die we besparen hoeven we niet duurzaam op te wekken. We gaan ons de komende jaren richten op het isoleren van woningen met de laagste energie labels. Vanuit het rijk worden middelen beschikbaar gesteld.	-1.130	-500	-200	-200
energiebesparing	Alle energie die we besparen hoeven we niet duurzaam op te wekken. We gaan ons de komende jaren richten op het isoleren van woningen met de laagste energie labels. Vanuit het rijk worden middelen beschikbaar gesteld.	1.130	500	200	200
geluidverordening	Alle vijf de oude gemeenten hadden ander beleid op het gebied van geluid. We willen dit beleid gaan harmoniseren.	10	0	0	0
geluidverordening	Alle vijf de oude gemeenten hadden ander beleid op het gebied van geluid. We willen dit beleid gaan harmoniseren.	-10	0	0	0

3.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Algemene inleiding

Dit programma omvat de ruimtelijke beleidsontwikkeling. Hierbij moet worden gedacht aan ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen en beleidsontwikkeling op het gebied van wonen, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing. Daarnaast maken ook de

grondexploitatie, de voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) deel uit van dit programma.

Onontkoombare knelpunten

Geen onontkoombare knelpunten voor dit programma.

Ambities

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Werken aan een vitaal landelijk gebied	De transitie van het landelijk gebied is één van de prioritaire opgaven voor de gemeente. In 2023 wordt een visie vitaal landelijk gebied Land van Cuijk opgesteld. De provincie werkt op dit moment de doelen uit het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG) uit in een Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Voor de realisatie van doelstelling uit de visie en het richtinggevend beleidskader van rijk en provincie is aanvullend budget nodig. Om richting te kunnen geven aan de gewenste ontwikkelingen in het landelijk gebied is het van belang om te weten waar we nu staan. Hiervoor is al veel data aanwezig, die openbaar en vrij toegankelijk is. Andere data moeten we mogelijk zelf verzamelen. Voor een compleet beeld van de huidige staat van de natuur, de kwaliteit van onze lucht en bodem en het aantal bedrijven, dieren en verwachte ontwikkelingen in de landbouw, is het van belang om al deze data goed te duiden en te analyseren. De expertise hiervoor hebben we op dit moment niet zelf in huis.	450	300	300	300	Nee
Beheerplan Vastgoed	Om de waarde van het gemeentelijk vastgoed te behouden voor de toekomst en het gebruik te kunnen garanderen/continueren (maatschappelijke meerwaarde) is het van belang het vastgoed goed en duurzaam te onderhouden en te beheren. Zonder goed beheer en onderhoud van ons vastgoed is het bovendien onverantwoord om te investeren in extra duurzaamheidsmaatregelen. Met dit beheerplan wordt de kwaliteit van de gemeentelijke gebouwen bewaakt en worden de kosten die nodig zijn om het gemeentelijk vastgoed in conditie te houden inzichtelijk gemaakt. Er dient jaarlijks rekening gehouden te worden met € 1.000.000,- aan investeringen (o.a. vervanging van daken). Bij nieuwe noodzakelijke investeringen worden eventuele verduurzamingsmaatregelen altijd meegenomen.	0	50	100	149	Ja

Beheerplan Vastgoed	Om de waarde van het gemeentelijk vastgoed te behouden voor de toekomst en het gebruik te kunnen garanderen/continueren (maatschappelijke meerwaarde) is het van belang het vastgoed goed en duurzaam te onderhouden en te beheren. Zonder goed beheer en onderhoud van ons vastgoed is het bovendien onverantwoord om te investeren in extra duurzaamheidsmaatregelen. Met dit beheerplan wordt de kwaliteit van de gemeentelijke gebouwen bewaakt en worden de kosten die nodig zijn om het gemeentelijk vastgoed in conditie te houden inzichtelijk gemaakt. Er dient rekening gehouden te worden met een bedrag van € 3.100.000 in de begroting van 2024 en verder. In de voormalige gemeenten was er niet altijd even voldoende inzicht in de onderhoudsstaat van het vastgoed, vandaar dat er momenteel 'slechts' € 1.900.000 beschikbaar is. Dit is te weinig om het huidige vastgoed goed te kunnen beheren en onderhouden, dit maakt dat er jaarlijks € 1.200.000 extra gereserveerd moet worden.	1.200	1.200	1.200	1.200	Nee
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed bouwkundig	Deze routekaart moet, door te investeren in verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed, leiden tot een verduurzaamde vastgoedportefeuille. We willen dit versneld gaan doen en in 2030 ons eigen vastgoed klaar hebben voor de toekomst. Dit betreft de investeringen op bouwkundig vlak.	0	250	498	744	Ja
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed installaties	De routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed (wordt later dit jaar aan u gepresenteerd) moet, door extra te investeren in verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed, leiden tot een verduurzaamde vastgoedportefeuille. Dit willen we versneld richting 20230 gaan doen. Dit betreft de investeringen voor verduurzaming in installaties.	0	383	764	1.140	Ja
Uitvoeringprogramma woonvisie	Op basis van de woonvisie wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. Het gaat in het programma om maatregelen die een bijdrage leveren aan het uitvoeren van de woonvisie die naar verwachting in Q1 van 2024 wordt vastgesteld.	100	100	100	100	Nee
Transitie Landbouw	Transitie van de landbouw is een van de pijlers van de Opgave "Werken aan een Vitaal Landelijk Gebied".	450	450	300	200	Nee
		2.200	2.733	3.262	3.833	

Investerings

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Beheerplan Vastgoed	Om de waarde van het gemeentelijk vastgoed te behouden voor de toekomst en het gebruik te kunnen garanderen/continueren (maatschappelijke meerwaarde) is het van belang het vastgoed goed en duurzaam te onderhouden en te beheren. Zonder goed beheer en onderhoud van ons vastgoed is het bovendien onverantwoord om te investeren in extra duurzaamheidsmaatregelen. Met dit beheerplan wordt de kwaliteit van de gemeentelijke gebouwen bewaakt en worden de kosten die nodig zijn om het gemeentelijk vastgoed in conditie te houden inzichtelijk gemaakt. Er dient jaarlijks rekening gehouden te worden met € 1.000.000,- aan investeringen (o.a. vervanging van daken). Bij nieuwe noodzakelijke investeringen worden eventuele verduurzamingsmaatregelen altijd meegenomen.	1.000	1.000	1.000	1.000
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed bouwkundig	Deze routekaart moet, door te investeren in verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed, leiden tot een verduurzaamde vastgoedportefeuille. We willen dit versneld gaan doen en in 2030 ons eigen vastgoed klaar hebben voor de toekomst. Dit betreft de investeringen op bouwkundig vlak.	5.000	5.000	5.000	5.000
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed installaties	De routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed (wordt later dit jaar aan u gepresenteerd) moet, door extra te investeren in verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed, leiden tot een verduurzaamde vastgoedportefeuille. Dit willen we versneld richting 20230 gaan doen. Dit betreft de investeringen voor verduurzaming in installaties.	5.000	5.000	5.000	5.000
		11.000	11.000	11.000	11.000

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Advisering beleid woonwagens en relatiebeheer (inhuur)	Contact met (potentiele) woonwagenbewoners over beleid, standplaatsen, toewijzingsregels etc.	10	10	10	10
ABF en Shintolabs	ABF prognose woningbouw-applicatie en dashboard-applicatie via shintolabs. Belangrijk is dat beide producten essentieel zijn voor een goed overzicht en sturing van de gemeente op de woningmarkt	3	3	3	3
		13	13	13	13

3.9 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien

Algemene inleiding

Deze paragraaf is volgend op de beleidskeuzes en de gevolgen hiervan op de bedrijfsvoering. Dit wordt in de begroting 2023 nader uitgewerkt.

Onontkoombare knelpunten

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Accountantsdienst	De aanbesteding van de nieuwe accountantsdienst (BDO) levert een structureel voordeel op.	-125	-125	-125	-125	Nee
RBL Laarakker	Voor Regionaal Bedrijventerrein Laarakker heeft de gemeente Cuijk destijds borg gestaan voor een lening. Zij ontving daarvoor een jaarlijkse borgstellingspremie als risicodrager. De lening is inmiddels zover afgelost dat het risico niet meer bestaat en de borgstellingspremie daarmee ook niet meer ontvangen wordt. Dit levert een structureel nadeel op.	200	200	200	200	Nee
Informatieveiligheid en privacy (technische maatregelen)	Vanuit de Baseline Informatieveiligheid Overheid is de eis dat netwerktoegang tot de IT-omgeving zo wordt versterkt dat alleen apparatuur kan verbinden die daarvoor geautoriseerd is.	75	75	75	75	Nee
Opslagcapaciteit IT-omgeving	De opslagcapaciteit van de IT-omgeving moet eerder uitgebreid worden dan voorzien. De datagroeï is groter dan de kengetallen waarmee vooraf gerekend is. Dit ondanks toegepaste technische en organisatorische beheersmaatregelen.	0	42	42	41	Ja
Facilitaire zaken	Om goed en veilig te kunnen werken is het noodzakelijk dat de werkplekken en de kantooromgeving zijn ingericht volgens de actuele (Arbo)eisen. De hiervoor benodigde investering is een uitgestelde vervangingsinvestering ten behoeve van de (kantoor)inventaris.	0	31	30	27	Ja
		150	223	222	218	

Ambities

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
------------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------

Telefooncentrale	De huidige telefooncentrale is een voortzetting van één van de bestaande centrales van de voormalige gemeenten. Deze moet contractueel opnieuw worden aanbesteed in 2024. Hierdoor wordt de telefonische dienstverlening verder verbeterd.	0	34	33	33	Ja
		0	34	33	33	

Investerings

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Telefooncentrale	De huidige telefooncentrale is een voortzetting van één van de bestaande centrales van de voormalige gemeenten. Deze moet contractueel opnieuw worden aanbesteed in 2024. Hierdoor wordt de telefonische dienstverlening verder verbeterd.	160			
Werkplekinrichting	De ICT-voorzieningen voor de kantoorwerkplekken dienen vernieuwd te worden. Dit gebeurt bij ingebruikname van het gemeentehuis in Boxmeer.	325			
Uitbreiding Wifi	Bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Boxmeer moet ook het Wifi-netwerk worden uitgebreid. Daarnaast is er een toename in het gebruik van mobiele apparatuur waardoor het netwerk verdicht moet worden.	40			
Uitbreiding netwerk	Bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Boxmeer moet ook het bekabelde netwerk van de ICT-omgeving worden uitgebreid.	125			
Opslagcapaciteit IT-omgeving	De opslagcapaciteit van de IT-omgeving moet eerder uitgebreid worden dan voorzien. De datagroei is groter dan de kengetallen waarmee vooraf gerekend is. Dit ondanks toegepaste technische en organisatorische beheersmaatregelen.	200			
Facilitaire zaken	Om goed en veilig te kunnen werken is het noodzakelijk dat de werkplekken en de kantooromgeving zijn ingericht volgens de actuele (Arbo)eisen. De hiervoor benodigde investering is een uitgestelde vervangingsinvestering ten behoeve van de (kantoor)inventaris.	2.775			
		3.625	0	0	0

Budgetneutraal

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Investering
Werkplekinrichting	De ICT-voorzieningen voor de kantoorwerkplekken dienen vernieuwd te worden. Dit gebeurt bij ingebruikname van het gemeentehuis in Boxmeer.	0	57	57	56	Ja
Uitbreiding Wifi	Bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Boxmeer moet ook het Wifi-netwerk worden uitgebreid. Daarnaast is er een toename in het gebruik van mobiele apparatuur waardoor het netwerk verdicht moet worden.	0	10	10	10	Ja
Uitbreiding netwerk	Bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Boxmeer moet ook het bekabelde netwerk van de ICT-omgeving worden uitgebreid.	0	22	22	22	Ja
Vrijvallende kapitaallasten voor herinvestering	In de komende jaren vallen lopende kapitaallasten vrij voor herinvestering in onze IT-omgeving. Deze middelen kunnen gebruikt worden om de structurele (lease)lasten van investeringen in hardware (uitbreiding Wifi gemeentehuis Boxmeer, werkplekinrichting en netwerkuitbreiding gemeentehuis Boxmeer) te kunnen dekken.	0	-89	-89	-88	Nee

Beleidswijzigingen < €50.000

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Kleine uitbreidingen software	Voor extra modules voor bestaande software binnen ons applicatielandschap. Dit gaat om kleine uitbreidingen minder dan 10.000,- eenmalig en/of 2.500,- structureel, die geen afzonderlijke opname in de Kadernota vereisen, maar die wel de flexibiliteit van de bedrijfsvoering sterk verbeteren, omdat we snel kunnen acteren op wensen/noodzakelijke aanpassingen in ons applicatielandschap.	15	15	15	15
Verhoging kosten gebruik Topdesk (software reserveringen en servicedeskmeldingen)	Het licentiemodel van Topdesk is aangepast, waardoor de exploitatielasten stijgen. Marktverkenning laat zien dat de nieuwe onderhoudsprijs marktconform is en er daarmee geen reden is om een andere aanbieder te contracteren.	30	30	30	30

Mutatiesignalering BGT-BAG-WOZ	Voor de Basisregistratie Grootchalige Topografie (en daarmee samenhangend de BAG en de WOZ) wordt jaarlijks een signalering gedaan op basis van de luchtfoto's. Dit valt uiteen in drie onderdelen: signalering van de verschillen met afgelopen jaar, classificatie van de gevonden verschillen en inwerken in de BGT. De classificatie wordt vanwege gebiedskennis in eigen beheer uitgevoerd, de andere twee onderdelen worden uitbesteed. De mutatiesignalering verdient zichzelf gedeeltelijk terug, doordat nieuwe waardeverhogende objecten in het kader van de WOZ worden gesignaleerd.	25	25	25	25
Berichtenbox Mijn Overheid	Onze inwoners krijgen op dit moment als zij dit hebben aangegeven hun lokale belastingaanslag in de Berichtenbox Mijn overheid. De komende jaren willen we in het kader van digitale dienstverlening ook andere beschikkingen en communicatie aan onze inwoners via de Berichtenbox versturen.	15	15	15	15
Huren	In de begroting 2023-2026 is structureel een bedrag opgenomen van € 47.000 aan opbrengst huren. Dit waren huren die voorheen werden ontvangen door de gemeente Mill (Brandweer) en gemeente Boxmeer (Centrum Jeugd en Gezin). Bij het opstellen van de begroting 2022 Land van Cuijk hadden deze posten geëlimineerd moeten worden. Dit levert een structureel nadeel op van € 47.000	47	47	47	47
		132	132	132	132

Beleidsvoornemens per programma

Per programma geven we inzicht in belangrijke beleidsvisies voor de komende jaren (2024-2027) zoals deze op dit moment bekend zijn. Deze vormen samen met de kadernota 2024.

De kadernota zal samen met de meicirculaire de basis vormen voor de begroting 2024. De beleidsvoornemens zijn onverdeeld in meerdere categorieën: onontkoombaar en ambities vanuit het raadsprogramma/coalitieverklaring. Daarnaast staan er per programma beleidsontwikkelingen die budgetneutraal zijn, denk daarbij aan uitvoering van beleid waarvoor het Rijk middelen beschikbaar stelt. Ook geven we per programma inzicht in de investeringen. Hierbij willen wij nadrukkelijk aangeven dat het niet vanzelfsprekend is dat alle genoemde beleidsvoornemens ook in de begroting 2024 worden opgenomen. Hierin worden in de loop van het jaar richting begroting keuzes gemaakt in prioritering, fasering en uitvoering.

Overig

4.1 Investerings

Investerings

In dit overzicht staan de investeringen zoals deze zijn opgenomen in de meerjarenraming van de begroting 2023 (jaarschijven 2024 tot en met 2026) en de investeringen voor de meerjarenbegroting 2024-2027. Bij de besluitvorming van de begroting gaan we voorstellen om alle investeringen die betrekking hebben op het jaar 2024 te voteren. De kapitaallasten voor de meerjarenbegroting 2023 zijn al verwerkt als stelpost in de begroting. Hier hebben we vorig jaar al rekening mee gehouden. Dit geeft dus geen extra lasten voor de nieuwe begroting.

In onderstaand overzicht wordt dit nogmaals toegelicht. Investerings die doorlopen van 2022 naar 2023 zijn niet opgenomen in dit overzicht. Deze staan benoemd in de jaarrekening 2022.

Investerings 2024-2027

De investeringen voor 2024-2027 zijn onderverdeeld in onontkoombaar, ambities raadsprogramma en budget neutraal. Met deze verdeling is ook in de programma's rekening gehouden.

Onontkoombare investeringen 2024-2027

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Opslagcapaciteit IT-omgeving	De opslagcapaciteit van de IT-omgeving moet eerder uitgebreid worden dan voorzien. De datagroei is groter dan de kengetallen waarmee vooraf gerekend is. Dit ondanks toegepaste technische en organisatorische beheersmaatregelen.	200			
Facilitaire zaken	Om goed en veilig te kunnen werken is het noodzakelijk dat de werkplekken en de kantooromgeving zijn ingericht volgens de actuele (Arbo)eisen. De hiervoor benodigde investering is een uitgestelde vervangingsinvestering ten behoeve van de (kantoor)inventaris.	2.775			
De Sprong	Aanvulling van dit krediet noodzakelijk door uitbreiding van het aantal m2 door leerlingengroei, aanpassing van de bouwkosten naar prijspeil 2023 en kosten tijdelijke huisvesting en sloop die niet inbegrepen waren.	1.000			

De Waai	In 2021 is reeds krediet verstrekt voor uitbreiding van de Waai om te kunnen voorzien in de benodigde onderwijshuisvesting voor het groeiend aantal leerlingen. Aanvullend onderzoek heeft echter uitgewezen dat er meer uitbreiding dient plaats te vinden omdat een aantal ruimten momenteel niet functioneel is. Daarnaast dient het eerder toegekende krediet geïndexeerd te worden conform prijspeil 2023.	750			
Weijerwereld	Het leerlingenaantal groeit sneller dan verwacht. Er zijn extra lokalen nodig om in onderwijshuisvesting te kunnen voorzien (wettelijke plicht).	500			
Activiahall	Het aanbrengen van een scheidingswand is noodzakelijk i.v.m. de veiligheid voor sporters en leerlingen die in de zaal bewegingsonderwijs volgen.	50			
Fietsstraat Rembrandt van Rijnstraat Boxmeer huidige krediet 2,5 milj.	Oorspronkelijk krediet van 2,5 mln is gebaseerd op prijspeil 1-1-2019. Nieuwe kostenraming laat zien dat uitbreiding 1.4 mln benodigd is.	1.400			
Levensduur verlengend groot onderhoud	Correctie - wordt vervangen door nieuwe investeringen	-525	-525	-525	
Vervanging civiele objecten	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. Op basis van inspectiegegevens worden 2024 diverse bruggen vervangen. In de jaren 2025, 2026 en 2027 staan geen vervangingen gepland. De totale investering bedraagt € 630.000.	630			
Vervanging groen	Voor groen is € 575.000 beschikbaar in de begroting en lijkt voldoende voor vervanging van het openbaar groen.				575
Vervanging verlichting	Voor verlichting is € 293.000 beschikbaar in de begroting wat op basis van huidige gegevens voldoende lijkt voor vervanging voor de openbare verlichting.				293
Vervanging wegen	Vervangen verhardingen die de eindlevensduur hebben bereikt en niet meer zijn ingericht op huidige functie en gebruik. Doel is om zoveel mogelijk integraal te programmeren met vervangingen bomen, groen, verlichtingen en riolering waarbij rekening houden met vraagstukken klimaatadaptatie en energietransitie.				1.788

Vervangingsinvesteringvervanging Paspomaat	Uitgiftepunt documenten. De opslag van reisdocumenten moet voldoen aan de Paspoortwet. De voormalige gemeente Boxmeer werkte al met een zogenaamde paspomaat. Gezien de gemeentevang en de daarmee samenhangende hoeveelheid reisdocumenten (vanaf 2024 krijgen we weer te maken met de 10-jaren piek) en rijbewijzen kan dit qua ruimte en beveiliging niet in kluis bij de receptie worden opgeslagen.	131			
Wagenparkbeheer	Om het wagen- en materieelpark up to date te behouden wordt er jaarlijks begroot en geïnvesteerd. Dit heeft voor de fusie op verschillende manieren plaatsgevonden binnen de voormalige gemeenten. Sedert 2021 is er binnen wagenparkbeheer en de buitendienst(en) niet meer geïnvesteerd en begroot, in afwachting op de fusie en herinrichting van de Buitendienst. Het opgenomen bedrag heeft betrekking op 2024. Naar aanleiding van de herinrichting van de Buitendienst en te vormen Mobiliteitsvisie zal toekomstige vervanging van wagenpark en materieel structureel opgenomen in de begroting. Tevens wordt een verduurzamingslag gemaakt en zullen voertuigen en materieel worden vervangen waarbij er een aanzienlijke CO2 reductie zal plaatsvinden. Voor 2024 is een bedrag begroot van € 1.370.000. Hiervan is voor het jaar 2024 bij de begroting 2023 al € 333.000 beschikbaar gesteld. Derhalve is er nog een aanvullend bedrag nodig van € 1.037.000.	1.037			
		7.948	-525	-525	2.656

Ambities investeringen 2024-2027

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Koppelkansen gebiedsproces Verborgen Raamvallei	Binnen het gebiedsproces Verborgen Raamvallei zijn kansrijke meekoppelkansen aanwezig met cofinanciering van het waterschap en de provincie op het gebied van recreatie, klimaatadaptatie en het zichtbaar maken van de cultuurhistorie. Voor het benutten van deze koppelkansen is de komende jaren structurele financiering noodzakelijk.	100	100	100	100

Natuurontwikkeling	Alleen met het beschermen, behouden en realiseren van ecologische verbindingzones (hiervoor is in de Begroting tot en met 2026 al geld opgenomen) doen we onvoldoende voor de natuur en daarmee voor een gezonde leefomgeving van onze inwoners. Daar waar zich kansen voor doen om nieuwe natuur te ontwikkelen (o.a. in samenhang met natuur inclusieve landbouw) is financiële ruimte nodig. De bestaande Reserves zijn hiervoor onvoldoende. In de Natuurvisie zal nadrukkelijk stilgestaan worden bij de kansen voor nieuwe natuur.	600			
Telefooncentrale	De huidige telefooncentrale is een voortzetting van één van de bestaande centrales van de voormalige gemeenten. Deze moet contractueel opnieuw worden aanbesteed in 2024. Hierdoor wordt de telefonische dienstverlening verder verbeterd.	160			
Gemeenschapsacc Grave West	De wijk Grave-West heeft aangegeven behoefte hebben aan een eigen wijkaccommodatie. Hiertoe heeft i.s.m. de wijkraad een onderzoek plaatsgevonden naar het geschikt maken van de voormalige GVV kantine als wijkaccommodatie. Om hierin te voorzien is een investering noodzakelijk.	450			
Gemeenschapshuis Holthees	In Holthees is momenteel geen gemeenschapsaccommodatie. Samen met de gemeente Venray zijn gesprekken gestart om hier i.s.m. Venray alsnog in te voorzien.	600			
Uitbreiding verduurzamen MFC De Agaath	In Sint Agatha is het café is gesloten. Om voor alle doelgroepen te kunnen voorzien in huisvesting in de gemeenschapsaccommodatie is de aanbouw van een serre noodzakelijk.	50			
De Kwel	In juni 2023 is het raadsvoorstel beschikbaarstelling krediet t.b.v. renovatie De Kwel ter besluitvorming voorgelegd. De investering zal gedekt worden door het investeringsbedrag van € 3.478.500 te onttrekken uit de algemene reserve en te storten in de bestemmingsreserve.	3.500			
Beheerplan Vastgoed	Om de waarde van het gemeentelijk vastgoed te behouden voor de toekomst en het gebruik te kunnen garanderen/continueren (maatschappelijke meerwaarde) is het van belang het vastgoed goed en duurzaam te onderhouden en te beheren. Zonder goed beheer en onderhoud van ons vastgoed is het bovendien onverantwoord om te investeren in extra duurzaamheidsmaatregelen. Met dit beheerplan wordt de kwaliteit van de gemeentelijke gebouwen bewaakt en worden de kosten die nodig zijn om het gemeentelijk vastgoed in	1.000	1.000	1.000	1.000

	conditie te houden inzichtelijk gemaakt. Er dient jaarlijks rekening gehouden te worden met € 1.000.000,- aan investeringen (o.a. vervanging van daken). Bij nieuwe noodzakelijke investeringen worden eventuele verduurzamingsmaatregelen altijd meegenomen.				
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed bouwkundig	Deze routekaart moet, door te investeren in verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed, leiden tot een verduurzaamde vastgoedportefeuille. We willen dit versneld gaan doen en in 2030 ons eigen vastgoed klaar hebben voor de toekomst. Dit betreft de investeringen op bouwkundig vlak.	5.000	5.000	5.000	5.000
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed installaties	De routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed (wordt later dit jaar aan u gepresenteerd) moet, door extra te investeren in verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed, leiden tot een verduurzaamde vastgoedportefeuille. Dit willen we versneld richting 20230 gaan doen. Dit betreft de investeringen voor verduurzaming in installaties.	5.000	5.000	5.000	5.000
Aanpassen Stoofbrug Grave	Voor het aanpassen van de Stoofbrug zijn als gevolg van kostenstijgingen extra middelen nodig voor de uitvoering	290			
Uitvoeringsprogramma bij Mobiliteitsplan	Bij de realisatie van nieuwe ruimtelijke gebiedsontwikkelingen en projecten (woningbouw, zorg, onderwijs, economie) worden als onderdeel van deze projecten mobiliteitsvoorzieningen gerealiseerd in en direct gerelateerd aan deze projecten. Voor de aanpassingen aan, of aanvullingen op, bestaande infrastructuur en voorzieningen die projectoverstijgend nodig zijn om de cumulatieve mobiliteitseffecten van al deze projecten te faciliteren en te realiseren (aanpassingen aan b.v. verbindingswegen, ontsluitingswegen en rotondes etc. zijn middelen nodig. In de kadernota zijn hiervoor deze middelen opgenomen, daarmee voldoen we ook aan de voorwaarde, eigen middelen zijn gereserveerd, om in aanmerking te kunnen komen voor cofinanciering vanuit de provincie en/of het rijk. Voor een optimale inzet van deze middelen is een combinatie mogelijk met de inzet van middelen voor de projectoverstijgende middelen, genoemd onder 12. * ontschotten.	3.000	7.000	7.000	7.000

<p>Uitvoeringsprogramma bij Mobiliteitsplan</p>	<p>Een van de ambities voor de mobiliteitstransitie is modelshift. Daarbij is het streven het fietsgebruik en OV gebruik te stimuleren als alternatief voor autogebruik. Vanuit de provincie Noord-Brabant worden stimuleringsprogramma's opgezet. O.a. Sjees en Smartway-Z. Deze programma's richten zich op stimulering van ander gedrag van bewoners en werknemers in de gemeente, fietsen i.p.v. autorijden. Onderdeel van deze campagnes is de benadering van werkgevers. Naast kennis en gedragscampagnes zijn er ook aanpassingen en aanvullingen nodig op de faciliteiten voor fietsers, meer deelfietsen, oplaadpunten, collectief vervoer. De regionale opgave en zo ook voor onze gemeente is te investeren in het aanleggen van bredere en toegankelijke (door)fietspaden en het aanpassen het van bestaande fietspaden. Ook hier geldt reservering van eigen middelen als een van de voorwaarden voor cofinanciering vanuit provinciale of rijksmiddelen. Om die reden zijn deze middelen in de kadernota opgenomen. Voor een optimale inzet van deze middelen is een combinatie mogelijk met de inzet van middelen voor de projectoverstijgende middelen, genoemd onder 11. * ontschotten</p>	3.000	5.000	5.000	5.000
<p>Levensduur verlengend groot onderhoud</p>	<p>Betreft groot onderhoud levensduurverlengend zoals deklagen en herstraten. Was voorheen te laag en andere afschrijvingstermijn opgenomen. Dus deels reparatie en harmonisatie van oud beleid.</p>	1.300	1.300	1.300	1.300
<p>Quayweg</p>	<p>Verbeteren van de verkeersveiligheid van de Quayweg. Weg heeft lengte van ca. 9 km en moet worden aangepast. Onderzoek naar 60 of 80 km loopt. Budget is bepaald op inrichting 60 km.</p>	1.000			
<p>Reconstructie Le Sage ten Broekstraat Cuijk</p>	<p>Binnen de reguliere beheerbudgetten is vanuit verschillende disciplines een totaal budget van € 475.000 beschikbaar. Om niet alleen lokale onderhoudsmaatregelen te treffen, maar de gehele openbare ruimte te kunnen reconstrueren en herinterichten is aanvullend budget benodigd. Heeft ook relatie met woningbouw Robijnlaan Cuijk.</p>	500			
<p>Tegengaan hittestress (klimaatbestendig)</p>	<p>Treffen van fysieke maatregelen in de openbare ruimte voor het tegengaan van hittestress. In de praktijk betreft het hoofdzakelijk vergroenen van de openbare ruimte en toevoegen van bomen. Insteek is integrale aanpak gecombineerd met onderhoud en klimaatbestendig maken.</p>				330
<p>Verbeteren verkeersveiligheid door verstevigen wegbermen</p>	<p>Veel wegen in het buitengebied zijn niet ingericht op het gebruik. Vooral de verhardingsbreedte is vaak onvoldoende voor de veiligheid. Inventarisatie van deze wegen loopt.</p>	350	350	350	475

Vervanging bomen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. De jaarlijkse vervangingskosten zijn € 1.111.000. In de huidige begroting is € 520.000 beschikbaar. Aanvullende is jaarlijks € 591.000 extra benodigd. Stijging wordt veroorzaakt door inflatie en een inhaalslag m.b.t. vervanging. In het verleden werden op projectbasis (incidenteel) middelen gevraagd voor vervanging van bomen.	591	591	591	1.111
Vervanging spelen	Op basis van bestaand beleid is het beheerplan geactualiseerd. De jaarlijkse vervangingskosten zijn € 700.000. In de huidige begroting is € 288.000 beschikbaar. Aanvullende is jaarlijks € 412.000 extra benodigd. Stijging wordt veroorzaakt door inflatie en dat in het verleden op projectbasis (incidenteel) middelen werden gevraagd voor vervanging van speelstoelstellen.	412	412	412	700
WIU openbaar groen	Vanuit het WIU zijn er wensen en verzoeken van dorpsraden voor uitbreiding/verandering van het areaal openbaar groen. Vb Vergroening bermen Buizenberg-Schutterskamp Vianen.	100	100	100	100
WIU Speelvoorzieningen	Vanuit het WIU zijn er wensen en verzoeken van dorpsraden voor uitbreiding/toevoeging van het areaal speelvoorzieningen. Wensen en verzoeken die te maken hebben met bestaande speelvoorzieningen worden bekostigd uit de reguliere vervangingsinvesteringen.	100	100	100	100
WIU Verfraaien dorpsentrees	Verfraaien van de dorpsentrees, vb d.m.v. aanbrenge groen en/of bomen.				188
WIU Verkeersveiligheid	Realiseren van kleine verkeersaanpassingen voortkomend uit WIU inventarisatie met wijk- en dorpsraden vanuit kernendemocratie.				125
WIU, reconstructie Hanenstraat Velp	Door het toevoegen van nieuwe woningen is de inrichting niet meer afgestemd op de functie van woonstraat. Vooral de afwatering is knelpunt.		300		
Reconstructie St. Cornelisstraat Vortum-Mullem.	Geraamde kosten bedraagt 2 mln. Door inflatie en uitbreiding scope met vergroenen van het plein bij MFA is extra budget benodigd.	250			
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Herstel Halfbastion Blauwkop. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027		869		

<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Recreatieve aansluiting dijkje klooster Velp. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027</p>		78		
<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Aanbrengen fietspad 7,5 km. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027</p>		1.709		
<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Fietsbrug. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn.</p>		2.403		
<p>Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028</p>	<p>Uitvoering meekoppelkans Variant Reek-Overlangel fietspad benedendijks, gedeelte LvC 0,7 km. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027</p>		153		

Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Pad langs lelyzone inclusief aantakkingen. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten(kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen) . Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027		34		
Uitvoering meekoppelkans Dijkversterking CuRa 2025 - 2028	Uitvoering meekoppelkans Pad Lage Wijdth. In het kader van het aangaan van de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitwerkingsfase heeft het waterschap Aa en Maas een indicatie gegeven van de uitvoeringskosten (kosten realisatie meekoppelkans excl. btw, excl. risico, excl. vastgoed, incl. een aantal realisatievariabelen). Op basis van de uitwerking van de meekoppelkans zal concrete inzicht in de uitvoeringskosten ontstaan. Dit zal medio 2024 bekend zijn. De uitvoering van de plannen is voorzien in de periode 2025 - 2027		34		
		27.353	31.533	25.953	27.529

Budgetneutrale investeringen 2024-2027

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Werkplekinrichting	De ICT-voorzieningen voor de kantoorwerkplekken dienen vernieuwd te worden. Dit gebeurt bij ingebruikname van het gemeentehuis in Boxmeer.	325			
Uitbreiding Wifi	Bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Boxmeer moet ook het Wifi-netwerk worden uitgebreid. Daarnaast is er een toename in het gebruik van mobiele apparatuur waardoor het netwerk verdicht moet worden.	40			
Uitbreiding netwerk	Bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Boxmeer moet ook het bekabelde netwerk van de ICT-omgeving worden uitgebreid.	125			
Riolering	Investeringen conform vastgestelde gemeentelijke rioleringsplannen. Dekking tlv van de riolering.	17.030	11.155	9.512	9.650
		17.520	11.155	9.512	9.650

Totaal investeringen 2024-2027

bedragen x € 1.000

		52.821	42.163	34.940	39.835
--	--	--------	--------	--------	--------

Begroting 2023 Investerings jaarschijven 2024-2026

De kapitaallasten van deze investeringen zijn al gereserveerd (als stelpost in de begroting) en hebben hierdoor geen extra financiële impact op het begrotingsaldo.

bedragen x € 1.000

Onderwerp/beleid	Toelichting	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026	Investering 2027
Reconstructie N321	Reconstructie N321 op basis van wegvakkentheorie provincie. 30 juni behandeling in besluitvormende raadsvergadering.	1.150			
Natuurontwikkeling (Ecologische verbindingzones)	Natuurontwikkeling (Ecologische verbindingzones)	514	514	514	
Mobiliteitsvisie	Uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie	1.750	1.750	1.750	
Meerjarenvisie natuur 2024 - 2030	Uitvoeringsagenda meerjarenvisie natuur 2024 - 2030	150	150	150	
Geboortebos	Aanleg van het geboortebos	100	100	100	
Meekoppelkansen Ruimte voor de Maas bij Oeffelt	Meekoppelkansen Ruimte voor de Maas bij Oeffelt	200			
Aanpak onderhoudsintensieve bomen / boombeheerplan	Aanpak onderhoudsintensieve bomen / boombeheerplan	288	288	288	
Aanpassen groen i.v.m. reconstructie wegen	Aanpassen groen i.v.m. reconstructie wegen	44	44	44	
Aanpassing Openbare Verlichting i.v.m. reconstructie wegen	Aanpassing Openbare Verlichting i.v.m. reconstructie wegen	63	63	63	
Herinrichting Raadhuisplein Boxmeer	Herinrichting Raadhuisplein Boxmeer		938		
Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups (oud Boxmeer)	Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups (oud Boxmeer)	188	188	188	
Reconstructiewegen, planmatig grootonderhoud levensduur verlengend (oud Boxmeer)	Reconstructiewegen, planmatig grootonderhoud levensduur verlengend (oud Boxmeer)	525	525	525	
Verbeteren verkeersveiligheid Bilderbeekstraat Boxmeer	Verbeteren verkeersveiligheid Bilderbeekstraat Boxmeer	225			
Verfraaien dorpentrees (oud Boxmeer)	Verfraaien dorpentrees (oud Boxmeer)	188	188	188	
Verkeersveiligheid	Verkeersveiligheid	125	125	125	

Verkeersveiligheid Bocstraat	Verkeersveiligheid Bocstraat	375			
Verstevigen wegbermen	Verstevigen wegbermen	125	125	125	
Vervangingskrediet beheerplan wegen	Vervangingskrediet beheerplan wegen	1.913	1.788	1.788	
Vervangingskrediet openbaar groen	Vervangingskrediet openbaar groen	575	575	575	
Vervangingskrediet openbare verlichting	Vervangingskrediet openbare verlichting	244	409	231	
Vervangingskrediet spelen	Vervangingskrediet spelen	288	288	288	
WIU processen	Fietsstraat Oeffeltseweg Beugen.		438		
WIU processen	Reconstructie aansluiting Hazewinkel Beugen.		438		
WIU processen	Verbeteren verkeersveiligheid Grotestraat Sambeek realiseren voetpad		625		
WIU processen. Verlichting fietspad Maashees- Vierlingsbeek-Venray	Verlichting fietspad Maashees- Vierlingsbeek-Venray		381		
Dijkversterking Cuijk - Ravenstein (CuRa)	Planuitwerkingskosten meekoppelkansen Dijkversterking Cuijk - Ravenstein (CuRa)	626			
Tegengaan hittestress om te komen tot klimaatbestendige inrichting openbare ruimte	Tegengaan hittestress om te komen tot klimaatbestendige inrichting openbare ruimte	330	330	330	
Vervanging Peugeot Partner 41-VV-XS	Vervanging Peugeot Partner 41-VV-XS	28			
Vervanging verrijker JCB	Vervanging verrijker JCB	65			
IHP onderwijshuisvesting gymzalen	IHP onderwijshuisvesting gymzalen	1.867	1.867		
IHP onderwijshuisvesting primair onderwijs	IHP onderwijshuisvesting primair onderwijs	3.995	3.995	3.995	
IHP onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs	IHP onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs		39.394		
Toeristische ontwikkeling	Initiëren toeristische ontwikkeling	200	200	200	
Renovatie/nieuwbouw sporthal Looierij Mill	Renovatie/nieuwbouw sporthal Looierij Mill	4.000			
		20.138	55.721	11.464	

4.2 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Overzicht van ontwikkelingen die onder de incidentele baten en lasten vallen. We hanteren hier een ondergrens van € 50.000 voor.

Dekking van deze incidentele baten en lasten vindt plaats via het frictiebudget of de algemene reserve. Hierdoor heeft dit geen impact op het begrotingssaldo.

Onderwerp/beleid	Toelichting	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Evenementenbeleid	Voor uitvoering Evenementenbeleid is € 50.000 nodig.	50			
Standplaatsontwikkeling (inhuur)	Realisatie van nieuwe standplaatsen en uitbreiden bestaande standplaatsen.	100	100	100	100
Omgevingsvisie	De nieuwe gemeente dient bij de implementatie van de omgevingsvisie extra rekening te houden met een nieuwe manier van werken. Dit komt mede door de fusie naar één gemeente.	140			
Visie openbare ruimte	Er liggen grote uitdagingen voor de toekomst zoals: -Energie -en warmtetransitie; -Klimaat en duurzaamheid; -Transitie landelijk gebied; -Duurzame mobiliteit; -Gezonde en sociale leefomgeving. Dit vraagt om een sterke, toekomstbestendige, integrale, visie op de openbare ruimte. Een visie waarin we de vertaling maken van de bovengenoemde ontwikkelingen die in snel tempo op ons afkomen (2023-RIB-33) Om die vertaling te maken moeten we aansluiten bij meer abstractere visies die de raad de komende periode gaat vaststellen zoals bijvoorbeeld de omgevingsvisie, natuurvisie en de mobiliteitsvisie.	100			
Welstandsnota	De welstandsnota's van de voormalige gemeenten verschillen deels qua opzet, regelgeving en het hanteren van welstandsvrij gebieden. Naast de nieuwe Omgevingswet spelen er diverse maatschappelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de energietransitie, maar ook de discussie in mate van welstandstoezicht. Gelet hierop is het wenselijk de welstandsnota te actualiseren met als uitgangspunt 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'.	150			

Handboek Ruimtelijke kwaliteit	De ruimtelijke/landschappelijke kwaliteit staat door allerlei ontwikkelingen, zowel in het stedelijk gebied als ook in het buitengebied onder druk. Behoud, ontwikkelen en versterken van de ruimtelijke kwaliteit is daarom gewenst. In het handboek Ruimtelijke kwaliteit worden concrete, gebiedsgerichte beleidskaders uitgewerkt. Dit handboek dient als gezamenlijk referentiekader en inspiratiebron voor zowel initiatiefnemer als gemeente.	75			
Visie bebouwingsconcentraties	Het bieden van mogelijkheden voor ruimte-voor-ruimte ontwikkelingen is nodig om de transitie in het buitengebied te ondersteunen. Omdat deze alleen in aangewezen bebouwingsconcentraties mogen worden gerealiseerd, is het van belang om zorgvuldig om te gaan met de kwaliteiten in en rondom deze bebouwingsconcentraties. Een toekomstbestendige aanpassing van de visie op bebouwingsconcentraties is dan ook wenselijk om de diverse opgaven in het landelijk gebied te kunnen combineren om zo de vitaliteit en kwaliteit van de leefomgeving te versterken.	150			
		765	100	100	100

